उत्तरगयागाउँपालिकाको

लैङ्गिक समानतातथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणप्रतिवेदन

२०७६

उत्तरगयागाँउपालिका

गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय

लहरेपौवा,रसुवा

वागमतिप्रदेश

नेपाल

१. पृष्ठभूमि

नेपालको संविधानको प्रस्तावनामावर्गीय, जातीय, क्षेत्रीय, भाषिक, धार्मिक, लैङ्गिकविभेद र सबै प्रकारका जातीयछुवाछूतको अन्त्य गर्ने तथाआर्थिक समानता, समृद्धि र सामाजिकन्याय सुनिश्चित गर्न समानुपातिक समावेशी र सहभागितामूलकसिद्धान्तकाआधारमा समतामूलक समाजको निर्माण गर्ने संकल्प गरिएको छ । छुवाछुततथाभेदभावविरुद्धको हक, धार्मिक स्वतन्त्रताको हक, भाषातथा संस्कृतिको हक, महिला, वालवालिका, दलितआदीको हक, सामाजिकन्यायको हक, ज्येष्ठनागरिकको हक, सामाजिक सुरक्षाको हकलगायतका मौलिकहकहरु संविधानमाव्यवस्था गरिएको छ । महिलाको हक सम्वन्धीधाराले समानवंशीयअधिकार, सुरक्षितमातृत्व र प्रजनन् स्वास्थ्य सम्वन्धीअधिकार, राज्यका सवै सरकारमा सहभागिताहुने अधिकार, सम्पत्तितथापारिवारीक मामिला सम्बन्धीअधिकार, शिक्षा, स्वास्थ्य, रोजगार र सामाजिक सुरक्षामा सकारात्मकविभेदको व्यवस्था गरेको छ ।

संविधानमामहिलाविरुद्धहुने हिंसाजन्यकार्यहरुलाई कानूनबमोजिमदण्डनीयहुने व्यवस्था गरेको छ । समानताको हकअन्तर्गत सामाजिक र सांस्कृकित रुपले पछाडिपारिएका समुदाय समेतको संरक्षण, सशक्तिकरण र विकासको लागि संविधानले विशेष प्रावधानहरुको थपव्याख्या गरेको छ । सामाजिकन्यायको हकले राज्यका हरेक सरकारहरुमा समावेशी र समानुपातिकप्रतिनिधित्वको सिद्धान्तकाआधारमा जनताको सहभागिताको अधिकारको व्यवस्था गरेको छ । राज्यकानीतिहरुमा सामाजिकन्याय र समावेशीकरण सम्वन्धीनीतिहरु सामाजिक सुरक्षा र सामाजिकन्यायप्रदानगर्दा सबै लिङ्ग, क्षेत्र र समुदायभित्रकाआर्थिक रुपले विपन्नलाई प्राथमिकताप्रदान गर्ने उल्लेख गरिएको छ ।

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ मा लैङ्गिक समानतातथा सामाजिक समावेशीकरण (लैससास) सम्बन्धीव्यवस्था प्रस्तावनमा नै उल्लेख गरिएको छ । यसकाअलावादफा ११ को गाउँपालिकातथानगरपालिकाको काम, कर्तव्य र अधिकारको उपदफा (२) (त) मा जेष्ठनागरिक, अपांगताभएकाव्यक्ति र असक्तहरुको व्यवस्थापन गर्ने जिम्मेवारी अन्तर्गत विभिन्नक्रियाकलापहरु संचालन गर्ने अधिकार प्रदान गरेको छ भने दफा २४ उपदफा (२) मा स्थानीयतहले योजनाबनाउँदा नेपाल सरकार, वागमतिप्रदेश सरकारको नीति, लक्ष्य, उद्देश्य, समयसीमा र प्रक्रियासँगअनुकूलहुनेगरी सुशासन, वातावरणमैत्री, बालमैत्री, जलवायु परिवर्तन अनुकुल, विपद् व्यवस्थापन, लैंगिकतथा सामाजिक समावेशीकरणअन्तरसम्बन्धितविषयलाई ध्यानदिनु पर्नेछ भन्ने व्यवस्थाउल्लेख गरिएको छ । यसैगरी सोहीदफाको उपदफा (३) गाउँपालिकातथानगरपालिकाले आफ्ना योजनाबनाउँदामहिलाबालबालिकातथापिछडिएकावर्ग, क्षेत्र र समुदायलाई प्रत्यक्षलाभपुग्ने, लैङ्गिक समानतातथा समाजिक समावेशीकरणअभिबृद्धिहुने खालका योजनातथाकार्यक्रमहरुलाई प्राथमिकतादिनु पर्नेछ भनीउल्लेख गरेको छ ।

यसै गरी वडा समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार अन्तर्गत तथ्यांकअद्यावधिकतथा संरक्षणअन्तर्गत खण्डीकृत तथ्यांक संकलन, विकास कार्य अन्तर्गत बालविवाह, बहुविवाह, लैङ्गिक हिंसा अन्त्य गर्ने आदिव्यवस्था गरिएको छ भने स्थानीयतहको योजनातर्जुमा तथाकार्यान्वयनअन्तर्गत योजनातर्जुमा प्रकृयामामहिलातथापिछडिएको वर्गको

सहभागितामा जोड दिइएको, योजनाबनाउदामहिला, बालबालिकातथापिछडिएकावर्ग, क्षेत्र र समुदायलाई प्रत्यक्षलाभपुग्ने योजनाछनौटमा जोड दिदै लैससास प्रवर्द्धन गर्ने व्यवस्था गरिएको छ।

उत्तरगयागाउँपालिकावागमतिप्रदेशअर्न्तगत रसुवाजिल्लामाअवस्थित रहेको छ। साविकका ४ गाविसहरु समावेश गरी बनाइएको यस गाउँपालिकामा ५ वडाहरु रहेकाछन् । रसुवाजिल्लामाविद्यमान५ स्थानीयतहमध्ये उत्तरगयागाउँपालिकापनि एक हो। हाल यस गाउँपालिकाको अस्थायी केन्द्र साविकलहरेपौवागाविसको कार्यालय रहेको स्थानमा स्थापित छ। बागमतीअञ्चलको रसुवाजिल्लामा रहेको यो गाउँपालिकाजिल्लाभित्रप्रतिनिधि सभाको लागिएउटानिर्वाचन क्षेत्र निर्धारण गरिएको छ। यो गाउँपालिकाप्रदेश सभानिर्वाचन क्षेत्रको लागि तय गरिएकादुई वटानिर्वाचन क्षेत्र मध्ये “ख”अन्तरगत पर्दछ । गाउँपालिकाको वडागतक्षेत्रफल सम्बन्धीविवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका१: भौगोलिकअवस्था

वडा नं.	समावेश साविकगाविस	क्षेत्रफल (बर्ग किमि)	प्रतिशत
१	हाकु (८,९) र डाँडागाउँ (७-९)	८१.७७	६७.२६
२	डाँडागाउँ(१-६) र ठूलोगाउँ (८)	१५.४३	१२.६९
३	ठूलोगाउँ (१-७,९)	१२.३९	१०.१९
४	लहरेपौवा (४-७)	७.५१	६.१८
५	लहरेपौवा (१-३,९)	४.४७	३.६७
जम्मा		१२१.५७	१००.००

जनसंख्याको अवस्था

यस परिच्छेदमागाउँपालिकाको जनसांख्यिकअवस्थासँग सम्बन्धीतवस्ती, घरधुरीको विवरण, जनसंख्याबनौट, संरचनातथावितरणजस्ताविषयहरु समाविष्ट रहेका छन्।

लैंगिकअनुपाततथा जनसंख्या

घरपरिवार सर्वेक्षण २०७६ अनुसार गाउँपालिकाको कुल घरधुरी २६३२ र जनसंख्या ११४९० रहेको छ जुन राष्ट्रियजनगणना २०६८ अनुसार १८४६ र ८२५५ जनसंख्या रहेको थियो । वडाअनुसार सबैभन्दाउच्च जनसंख्यावडा नं. ५ मा २८०४ रहेको छ भने सबै भन्दान्यूनवडा नं. ३ मा १६९३ रहेको देखिन्छ।

जनसंख्याविवरणको अवस्था

वडा नं	जनगणना२०६८ अनुसार						घरपरिवार सर्वेक्षण २०७६ अनुसार					
	घरपरिवार	जनसंख्या			औषत परिवार	लैंगिकअनुपात	घरपरिवार	जनसंख्या			औषत परिवार	लैंगिकअनुपात
		जम्मा	पुरुष	महिला				जम्मा	पुरुष	महिला		
१	३७६	१८७४	८९७	९७७	४.९८	९१.८१	६३	२६२०	१३३३	१२८७	४.१३	१०३.५७
२	३०४	१३५७	६३९	७१८	४.४६	८९	३९	१७८७	८९९	८८८	४.५४	१०१.२४
३	२६२	११४५	५२९	६१६	४.३७	८५.८८	४१	१६९३	८९५	७९८	४.११	११२.१६
४	४१४	१७९२	८२८	९६४	४.३३	८५.८९	५८	२५८६	१३३५	१२५१	४.४४	१०६.७१
५	४९०	२०८७	९५२	११३५	४.२६	८३.८८	६०	२८०४	१४२७	१३७७	४.६१	१०३.६३
जम्मा	१८४६	८२५५	३८४५	४४१०	४.४८	८७.२९	२६३	११४९०	५८८९	५६०१	४.३६	१०५.४६

स्रोत: केन्द्रियतथ्यांकविभाग २०६८ तथा घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७६

सन् २०१५ को सेप्टेम्बरमा सम्पन्न संयुक्त राष्ट्रसंघको साधारण सभाले २०१६ देखी २०३० सम्ममाहासिल गर्नुपर्ने दिगो विकासका १७वटालक्ष्य र १६९ वटा उप-लक्ष्यहरु पारित गरेको छ । दिगो विकासकालक्ष्यहरुले विशेष गरी हरेक व्यक्तिको स्वाभिमान, स्वतन्त्रता, समानताका साथै भोक, गरीबीको अन्त्यगर्दै शिक्षिततथा स्वस्थजीवनयापनकालागि परिकल्पनागर्दछ । यसका साथै यीलक्ष्यहरुले गरिबीको रेखामुनी रहेका महिला,बालबालिका, किशोरकिशोरी, , अपाङ्गताभएकाव्यक्ति, यौनीकअल्पसंख्यक, पछाडिपारिएका समुदायजस्तै दलित, जनजाति, आदिवासीहरुको आवश्यकताहरुलाई समेट्ने उद्देश्य राखेको छ । चरम गरीबीको अन्त्य गर्न, असमानताहटाउन, विभेदसँगलड्न र पछाडि परेका व्यक्ति र समुहको द्रुतगतिमाप्रगति गर्नका लागि कोहीपनिपछाडीनछुटुन् भन्ने मुख्यसिद्धान्तलाई दिगो विकासकालक्ष्यले अंगिकार गरेको छ । दिगो विकास लक्ष्यले व्यक्तिको मर्यादालाई विकासको मुख्यआधारको रुपमा स्थापित गरेको छ । कोहि पनिपछिनछुटुन् भन्ने अवधारणाले समावेशी र दिगो विकासकाउपलब्धि र नतिजाप्राप्तिकालागिविशेषत परम्परागत रुपमासिमान्तकृत, विपन्न र जोखिमअवस्थामा रहेका व्यक्ति र समुहलाई विकासको प्रकृयामाल्याउने कुराको सुनिश्चितगर्दछ । दिगो विकास लक्ष्य सामाजिक, आर्थिक र वातावरणीयविकासको एक विश्वव्यापीअवधारणाहो । सन् २०३० सम्ममा सबै प्रकारका विभेदहरु उन्मुलन गरी समानता र न्यायमाआधारित समाजको आधार तयार गर्न आवश्यक पर्ने लक्ष्यहरु राखिएकाछन् ।दिगो विकासकालक्ष्यहरुले समानता र न्यायमाआधारित समाज, मानव, पृथ्वी, समृद्धि, शान्तिजस्ता सवालहरुको साझेदारीमार्फत संभव छ भनीप्रतिवद्धताजनाएको छ । लैङ्गिक समानतादिगो विकास लक्ष्यमध्येको एक महत्वपुर्ण लक्ष्यहो जुनलक्ष्य नं. ५ मा राखिएको छ । यसका साथै लैङ्गिक समानता सबै लक्ष्यहरुमामुलप्रवाहीकरण गरिएको छ ।

पन्ध्रौ योजना (आर्थिक वर्ष २०७६/०७७ - २०८०/०८१) को आधारपत्रमा (क) लैङ्गिक समानतातथामहिला सशक्तिकरण, (ख) बालबालिकातथाकिशोरकिशोरी (ग) जेष्ठनागरिक (घ) अपाङ्गताभएकाव्यक्ति (ङ) सामाजिक सुरक्षातथा संरक्षण (च) समावेशीकरणलगायतकाविषयहरुलाई छुट्टै शिर्षकका रुपमा राखिएको छ ।

संविधानद्वारा प्रदत्तहकहरुको कार्यान्वयन गर्न तथा समानुपातिक समावेशीकाआधारमा राज्य संरचनाका सबै अङ्गहरूमामहिला, दलित, आदिवासीजनजाति, मधेशी, मजदूर, किसान, अपाङ्गताभएकाव्यक्ति, पिछडिएकावर्ग र क्षेत्र सबैलाई सहभागी गराउने संवैधानिकव्यवस्था गरिएको परिप्रेक्ष्यमा सामाजिकविविधताबीचको असमानता, सामाजिकबञ्चितिकरणका कारण सामाजिक समूहको विकास सूचकहरूमाभएको कमजोर अवस्था र सामाजिक, आर्थिक तथाप्रशासनिक क्षेत्रमा रहेको पहुँचको अन्तरलाई न्यून गर्न आवश्यक रहेको छ ।

२. अध्ययनको महत्व

नेपालको संविधानको प्रस्तावनामा लैङ्गिकविभेद अन्त्य गरी समानुपातिक समावेशी र सहभागितामूलकसिद्धान्तकाआधारमा समतामूलक समाजको निर्माण गर्ने व्यवस्था गरेको छ । महिलाको हक सम्वन्धीधाराले समानवंशीयअधिकार, सुरक्षितमातृत्व र प्रजनन स्वास्थ्य सम्वन्धीअधिकार, राज्यका सवै निकायमा सहभागिताहुने अधिकार, सम्पत्तितथापारिवारिक मामिला सम्बन्धीअधिकार, शिक्षा, स्वास्थ्य, रोजगार र सामाजिक सुरक्षामा सकारात्मकविभेदको व्यवस्था गरेको छ ।

यसकाअतिरिक्तमहिलाविरुद्धहुने हिंसाजन्यकार्यहरुलाई कानुनबमोजिमदण्डनीयहुने व्यवस्था गरेको छ । समानताको हकले नागरिकहरु, सामाजिक र सांस्कृकितरुपले पछाडि परेको समुदाय समेतको संरक्षण, सशक्तिकरणवाविकासको लागि संविधानविशेष प्रावधानहरुको थपव्याख्या गरको छ ।

सामाजिकन्यायको हकले राज्यका हरेक निकायहरुमा समावेशी र समानुपातिकप्रतिनिधित्वको सिद्धान्तकाआधारमा जनताको सहभागिताको अधिकारको स्थापना गरेको छ ।

गाउँपालिकाको काम, कर्तव्य र अधिकारमा लैससास सम्वन्धिव्यवस्था गरेको छ ।

गाउँपालिकातथानगरपालिकाले संघ तथाप्रदेश कानुनको अधिनमा रही सामाजिक सुरक्षा र गरिबीनिवारण सम्वन्धिकाम गर्ने व्यवस्था गरेको छ ।

वडा समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार अन्तर्गत तथ्यांकअद्यावधिकतथा संरक्षणअन्तर्गत खण्डीकृत तथ्यांक संकलन, विकास कार्य अन्तर्गत बालविवाह, बह-ुविवाह, लैङ्गिक हिंसा अन्त्य गर्ने आदिको व्यवस्था गरिएको छ ।

स्थानीयतहको योजनातर्जुमा तथाकार्यान्वयनअन्तर्गत योजनातर्जुमा महिलातथापिछडिएको वर्गको सहभागितामा जोड, योजनाबनाउदामहिला, बालबालिकातथापिछडिएकावर्ग, क्षेत्र र समुदायलाई प्रत्यक्षलाभपुग्ने योजनाछनौटमा जोड, लैङ्गिक समानतातथा समाजिक समावेशीकरणअभिवृद्धिमा जोड दिएको छ ।यस नयाँ संरचनाअनुसार गाउँपालिकाको लैससासको क्षेत्रमाभए गरेका काम कारवाहीहरु तथाखाडलहरु परिपुर्ती गर्ने कार्य गर्दछ । कतिपयकामहरु गर्दैगर्दा छुट्न जान सक्छ र त्यस्ताकार्यमा पनिविस्तृत कार्य योजनावनाई ट्रयाक गर्न सकिन्छ । यस प्रावधानलाई मध्यनजर राख्दै यस गाउँपालिकाको लैङ्गिकसमानतातथासामाजिकसमावेशीकरणपरीक्षण गरिएको हो ।

३. लैङ्गिक समानता सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणको उद्देश्यहरु

यसकाउद्देश्यहरु यस प्रकार छनः

(क) लैंगिक समानतातथा समाजिक समावेशीकरण परीक्षण मार्फत गाउँपालिकाको संस्थागत संरचना र कार्यक्रमहरुमामहिला र सामाजिक रुपमावहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहहरुलाई समावेश गरि, लैङ्गिक समानता र सबै जातजातीतथा समुदायको अर्थपूर्ण सहभागिता गराई लैङ्गिकअन्तर तथा सामाजिकविभेद प्रभावलाई सम्बोधनगर्दै लैङ्गिकमूलप्रवाहिकरण र सशक्तिकरणगर्दै लैजाने ।

(ख) महिला र सीमान्तकृत समुहहरुलाई समावेश गरि उनीहरुको योजनाबद्ध रुपमाव्यक्तिगत र सामूहिक क्षमताअभिबृद्धि गरी गाउँपालिकाको विकास प्रक्रियामानिर्णायकतथा अर्थपूर्ण सहभागिता सुनिश्चित गरी आर्थिक तथा सामाजिक सशक्तिकरण गर्ने ।

(ग) गाउँपालिकाको सवै कार्यक्रम, योजना र आयोजनाको प्रत्येक चरणमा लैससास दृष्टिकोणबाटअनुगमनतथामूल्याङ्कन गर्ने र यसलाई संस्थागतगर्दै लैजाने ।

४. अध्ययनकाक्षेत्रहरु

संस्थागत लेखाजोखाको लागिप्रयोग गरिने विधिमागाउँपालिकाको कानुनतथानीतिमा लैङ्गिक समानतातथा सामाजिक समावेशीकरण, लैङ्गिकतथा सामाजिक समावेशीकरणविश्लेषणमाआधारित योजनातर्जुमा,योजनाकार्यान्वयन, अनुगमन⁄नियमन र मूल्याङ्कन, आन्तरिक संरचना, क्षमताविकास, नेपाल सरकारका लैङ्गिक समानतातथा सामाजिक समावेशीविकासकानीति र प्रतिवद्धता, सेवाप्रवाह र संस्थागत संस्कृति र सुशासनगरी प्रमुखआठवटाशीर्षकहरू भित्र ५६ वटाउपशीर्षकहरूमाछलफल गरिएको थियो । तीशीर्षकलाई प्रष्टबनाउनकालागिप्रत्येक उपशीर्षकमाप्रश्नहरू राखिएकाथिए । तीनै प्रश्नहरूको आधारमा गाउँपालिकाकाजनप्रतिनिधीतथाकर्मचारीहरूसँग छलफल गरिएको थियो । छलफलको आधारमा उक्त वुंदामा राम्रो देखिएमा १, मध्यम देखिएमा ०.५ र सुधार गर्नुपर्ने देखिएमावानभएमा ० अंकहरू प्रदान गरिएको छ ।

अन्तमाविभिन्नशीर्षकहरूमाप्राप्तअंकहरूलाई माकुरेजालोको चित्र(Spider Diagram) बनाई सहभागीहरू माझउक्तनमुनाचित्र प्रस्तुत गरिएको थियो । सो चित्रले देखाएका राम्रापक्षहरूलाई निरन्तरतादिंदै, कमजोर पक्षहरूलाई सुधार गर्दै आगामी दिनहरूमागाउँपालिकालाई एक आदर्श निकायको रुपमा स्थापित गर्न आवश्यकताहरूको पहिचान गरी लैङ्गिकतथा सामाजिक समावेशीविकासकालागिएकिकृत कार्य योजनाबनाई अगाडिबढाउन यो लैङ्गिकतथा सामाजिक समावेशी संवेदनशील संस्थागत लेखाजोखाले मद्धत पुर्‍याउनेछ ।

५. अध्ययनको तरीका र विधि

तरिकाःलैङ्गिक समानतातथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणकार्यक्रममुख्यतःतीन चरणमाविभाजन गरि सम्पन्न गरिएकोछ ।

१.तयारी चरण

लैससास परीक्षणकाउद्देश्य र प्रकृयाकावारेमा जनप्रतिनिधी र कर्मचारीहरुलाई जानकारी गराउने, अभिमुखीकरण गर्ने । कायर्शालागोष्ठीको पूर्व तयारी तथाचाहिने सामग्रीहरूको व्यवस्था गर्ने । जनप्रतिनिधीतथाकर्मचारीहरुसँग तयारी वैठक बस्ने, लैससास परीक्षणको लागि सहभागीहरूको सूचीतयार गर्ने, लैससास कार्यशालागोष्ठी सञ्चालनको लागिमिति, स्थान, समय अवधितोक्ने लैससास परीक्षणकालागिकार्यदल बनाईगाउँपालिकाको दस्तावेजहरू (जस्तै बार्षिक योजना, आवधिक योजना, बार्षिक प्रतिवेदन, आर्थिक प्रतिवेदन, चौमासिक⁄बार्षिक समिक्षाको प्रतिवेदन, गाउँपालिकाप्रोफाईल, विभिन्न समयमाभएकानिर्णयहरू आदिको लैससासको दृष्टिकोणबाटविश्लेषण र पुनरावलोकन गरि प्रारम्भिकप्रतिवेदनतयार पारिएको थियो । ।

२. कार्यान्वयन चरण

गाउँपालिकाकोलैससास परीक्षणकालागि२०७६फाल्गुन१२गतेगठितकार्यदलले लेखाजोखाको लागिकार्यविधीमातोकिएको ढाँचाअनुसारको प्रश्नावलीहरूमाछलफल गरी अंकदिइएको थियो ।त्यसबाटप्राप्तनतिजालाई माकुरेजालोमा चित्रण गरी २०७६चैत्र ५गतेगाउँपालिकाकापदाधिकारी र कर्मचारीको सहभागितामा प्रस्तुतीकरण गरिएको थियो । प्रश्नावलीमाआधारित भएर छलफलगर्दा काम सम्पन्नभएकोलाई १ अंक, आंशिक सम्पन्नलाई ०.५ र कुनैपनिकामनभएकोलाई ० अंकप्रदान गरिएको थियो । पूर्णाङ्कअंकप्राप्तलाई सवलपक्ष र त्यसभन्दाकमप्राप्ताङ्कलाई सुधार गर्नुपर्ने पक्षमा राखिएकोछ ।

पहिचान गरिएका सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरूलाई समाधान गर्ने हिसाबले कार्ययोजनातयार गरिएकोछ । यस कार्ययोजनालाईगाउँपालिकाले नियमितअनुगमन गरी सुधार भएकापक्षहरूलाई माकुरेजालोमा थप्दै उपलब्धिहरूलाई आंकलन गर्नुपर्ने हुन्छ । साथै सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरूलाई पुनःकार्ययोजनाबनाई निरन्तर कार्यान्वयन गर्नुपर्ने हुन्छ ।

३. प्रतिवेदन चरण

लैङ्गिकसमानतातथा सामाजिक समावेशीकरणपरिक्षणकार्यविधीमाउल्लेख भएको लैससास परिक्षणको अनुसुचीमाउल्लेख भएको प्रगतिप्रतिवेदनको ढाँचामाप्रतिवेदनतयार पारिएको छ । लैङ्गिकसमानतातथा सामाजिक समावेशीकरणपरिक्षणगर्दा सहभागीहरू बीचभएको छलफलबाटआएको निचोडलाई प्रतिवेदनको प्रमुखप्राप्तीको खण्डमाउल्लेख गरिएको छ ।

विधिःगाउँपालिकाको लैङ्गिक समानतातथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण(GESI Audit)गर्नका लागिगाउँपालिकाउपाध्यक्षको संयोजकत्वमा१३ सदस्यीय,प्रमुखप्रशासकियअधिकृत, लेखाअधिकृत ,शिक्षाअधिकृत,स्वास्थ्य संमयोजक ,कृषिशाखापशुशाखा ,योजनाप्रमुख, सुचनाप्रबिधीअधिकृत ,रोजगार संमयोजक, प्रशासनअधिकृत, र योजना सल्लाहकार सहितकोलैससास परिक्षणकार्यदल गठन गरिएको थियो ।लैससास परिक्षणकालागिनिम्नविधिहरु अपनाई गाउँपालिकाको लैससासको अवस्थाविश्लेषण गरिएको थियो ।

१. दस्तावेज समिक्षा : लैससास कार्यदलले गाउँपालिकाको दस्तावेजहरू (जस्तै ऐन, कानून, नीति, कार्यविधि, क्षमताविकास योजना,बार्षिक योजना, आवधिक योजना, बार्षिक प्रतिवेदन, आर्थिक प्रतिवेदन,खानेपानी रननैतिकयोजना र गाउँपालिकाप्रोफाईल, तथाविभिन्न समयमाभएकानिर्णयहरू आदिको लैससासको दृष्टिकोणबाटअध्ययन,विश्लेषण र पुनरावलोकन गरी प्रारम्भिकप्रतिवेदनतयार गरिएको थियो ।

२. **लक्षित समुदायछलफल** : लैससास परीक्षणकाक्रममागाउँपालिकासँगप्रत्यक्षसरोकार राख्ने उपभोक्ता समितिकापदाधिकारीसंग अझवढिजानकारी लिनकालागिलैससास सम्वन्धि सवालहरुमाकेन्द्रित रहि सो समुदायसंगछलफल गरिएको थियो ।

३. कार्यशाला संचालन (सूचकहरुको लेखाजोखा) :

(क) लैससास परिक्षणकार्यविधी २०७६ को अनुसूची १ बमोजिमका सूचकअनुसार अंकभार दिनकालागि१ दिने कार्यशाला संचालन गरिएको थियो । लैससास परिक्षणकालागि समावेश गरिएकामुख्य ८ वटा सूचकरप्रत्येक सुचकहरुमा७वटाप्रश्नहरुको आधारमा गाउँपालिकाकापदाधिकारीहरू र कमर्चारीहरूसँग छलफल गरिएको थियो । सहभागितात्मकछलफलको आधारमा उक्तबुँदामा राम्रो देखिएकोमा १, मध्यम देखिएकोमा ०.५ र नभएकोमा ० अंकहरू प्रदान गरिएको थियो ।

(ख) मुख्य ८ वटा सूचकहरूमाप्राप्तअंकहरूलाई माकुरेजालोको चित्र(Spider Diagram)बनाई सहभागीहरू माझउक्तनमुनाचित्र राखिएकोछ । सो चित्रले देखाएका राम्रापक्षहरूलाई निरन्तरतादिंदै, कमजोर पक्षहरूलाई सुधार गर्दै आगामी दिनहरूमागाउँपालिकालाई एक आदर्श स्थानीयतहको रुपमा स्थापित गर्न आवश्यकताहरूको पहिचान गरी लैङ्गिकतथा सामाजिक समावेशीविकासकालागिएकिकृत कार्ययोजनाबनाई अगाडिबढाउनयो लैससास परिक्षण गरिएकोछ ।

४. प्रतिवेदनतयार : यस कार्यविधिको अनुसूची ६ मा उल्लेखभएको लैससास परिक्षणको प्रतिवेदनको ढाँचामाप्रतिवेदनतयार गरिएकोछ । लैङ्गिक समानतातथा सामाजिक समावेशी परिक्षणगर्दा सहभागीहरू बीचभएको छलफलबाटआएको निचोडलाई प्रतिवेदनका रुपमातयार गरिएकोछ ।

६. सहभागिहरु

यसगापाकोलैङ्गिक समानतातथा सामाजिक समावेशी परिक्षणकार्यक्रममागाउँपालिकाअध्यक्ष, उपाध्यक्ष, प्रमुखप्रशासकियअधिकृत, वडाअध्यक्षहरु, कार्यपालिका सदस्यहरु, विषयगतशाखाप्रमुखएवं अन्यकर्मचारीहरु,सघं सस्थाकाकर्मचारी र गापापुर्णिमा कर्मचारीहरु सहभागी रहेकाछन् ।

७.बिश्लेषणऔजारहरु

- लक्षित समुहछलफल
- प्रमुखव्यक्तिहरुसँग अन्तरवार्ता
- लैससास सूचकहरुको विश्लेषण,Scoring, SWOT Analysis and Action Plan

८.परीक्षणबाटआएकामुख्यप्राप्तिहरु

मुख्य सुचक	प्रमुखप्राप्तिहरू
१ गाँउालिकाको कानुनतथानीतिमालैङ्गिक समानतातथा समावेशीकरण	
१.१	गाउँपालिकामाकानुन (ऐन, नियम, निर्देशिका, कार्यविधी, मापदण्ड) निति/ रणनितितयार भएको तर लैससासको दृष्टीकोणवाट सो वर्गको पनि सहभागितातथा सुझावहरु गराउनुपर्ने ५ वटै वडा मा जानकारी गराउने सहभागीहरु बाटछलफल गर्ने ।
१.२	गाउँपालिकाको छुट्टै लैससास नितिवनाउने क्रममा रहेको र वार्षिक कार्यक्रममावजेट विनियोजन भएकोकार्यक्रमपनिभएको जानकारी ।
१.३	गाउँपालिकाले कुनै विषयकानितिहरु निर्माणगर्दा लैससास लाई मुख्य जोडदिई नितिहरु निर्माण गर्नुपर्ने रहेछ भन्ने आत्मसाथपाईएको छ ।
२. लैससास विश्लेषणमाआधारित योजनातर्जुमा	
२.१	आवधिकयोजनामा लैससास सम्वन्धीनिति, कार्यक्रम राखिएको र सोहि अनुरुपवार्षिक नितितथाकार्यक्रमवनाइनुपर्ने
२.२	योजनातर्जुमा गर्दा सवै योजनातर्जुमाका चरणहरु कार्यान्वयनमाल्याइएको साथै आगामीदिनमा योजनातर्जुमा प्रक्रियामा सबै वर्ग, लिङ्ग र समुदायको अर्थपूर्ण सहभागिता सुनिश्चित गरिनुपर्ने
२.३	योजनातर्जुमाको सात चरणहरुमा लैङ्गिकउत्तरदायितथा सामाजिक समाबेशि बजेट तर्जुमा प्रकृया अवलम्बन गरि कार्यक्रमतथा बजेट तर्जुमा गर्न नितान्तआवश्यक देखिएको छ ।
३. योजनाकार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्यांकन	
३.१	गाउँपालिकाको उपभोक्ता समिति सञ्चालनतथाव्यवस्थापनकार्यविधीवनेको तथाकार्यान्वयनमा रहेको र सो उपभोक्ता समितिमा लैङ्गिकतथावहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुह रहेको भए सोको प्रतिनिधित्व गराउनुपर्ने
३.२	योजनातथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन २०७४ बमोजिमगाउँपालिका स्तरिय

	सुपरिवेक्षणतथाअनुगमन समितिगठनभएको र सो समितिले अनुगमनगर्दा लैससास सम्वन्धी सूचकहरु पनि समावेश गरी सो अनुगमनवाटप्रतिवेदनकार्यपालिकामाछलफल गरिनुपर्ने
३.३	गाउँपालिकाले परियोजनाहरुको कार्यान्वयन देखि वडा सम्मको कार्यान्वयनका साथै अनुगमनमूल्याङ्कन समितिमा ३३ प्रतिशतमहिला राख्ने ब्यवस्थामिलाई योजनको अनुगमनमामहिलाप्रतिनिधिलाई अनिवार्य रुमपाउपस्थितहुने अवश्थाको सुनिश्चितता गर्नको लागिनीतिबनाउनु आवश्यक देखिन्छभने अर्को महत्तवपूर्ण कार्य भनेको योजनाको अनुगमनगर्दा ति योजनाले महिलापुरुष र विभिन्नजातजातिलाई भएको लाभ, असर र प्रभाबको बारेमा विश्लेषण गर्नुपर्ने ।
४ आन्तरिक संरचना	
४.१	गाउँपालिका स्तरिय न्यायिक समिति र वडा स्तरिय मेलमिलाप केन्द गठनभएको र मेलमिलाप केन्द्रमादर्ता भएका र समाधान गरिएकाविवादहरुको खण्डीकृत तथ्यांकको अभिलेख राखिनुपर्ने साथै १ नं वडा मा मेलमिलाप केन्द्र स्थापना गर्ने
४.२	सामाजिकविकास शाखा/ महिलातथावालविकास शाखाभनि स्थापनाभएको तर महिलातथावालविकास शाखाकर्मचारी तथा लैससास सम्पर्क व्यक्तितोकि लाभग्राहीहरुलाई जानकारीमुलक सुचनाप्रवाह गरिनुपर्ने
४.३	लैङ्गिकतथा सामाजिकरुपमावहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहको समानुपातिकप्रतिनिधित्व गर्ने, साथै बिभिन्न कोषहरु को निर्माणमावजेटको ब्यबस्था गर्ने जस्तै (जस्तै वालविकास कोष, अपाङ्गताविकास कोष, छात्रवृति कोष, दलितउत्थानविकास कोष आदि) उनीहरूको सक्रियता र आवश्यकताअनुसार कार्यक्रमतर्जुमा गर्ने
५ क्षमताविकास	
५.१	वार्षिक योजनातथाकार्यक्रममाक्षमताविकास सम्वन्धीकार्यक्रमहरु रहेको र सो क्षमताविकास कार्यक्रमगर्दा लैससास सम्वन्धी छुट्टै विषय राखितालिम सञ्चालन गर्नुपर्ने
५.२	पालिकाले आफनो क्षमताबिकासको साथसाथै लक्षितवर्ग का क्षमताबिकासकाकार्यक्रमहरुपनि संचालन गर्ने र उनीहरुमा परेको प्रभावतथा असरको वारेमा बिश्लेषण गन
६ नेपाल सरकारका लैङ्गिक समानतातथा सामाजिक समावेशीविकासकानीति र प्रतिवद्धता	
६.१	लैङ्गिकतथा सामाजिकरुपमावहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहहरुको लागि रकमविनियोजन गरिएको र सो रकम लैङ्गिकतथा सामाजिकरुपमावहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहको साथै जोखिममा परेका समुदायकालागिविशेष कार्यक्रम सहितदिगो विकासकालक्ष्यहरुको स्थानीयकरणकालागि सरोकारवालाहरुसँगको सहकार्यमा कार्य गरिनुपर्ने
६.२	नेपाल सरकारले विभिन्नफोरममा गरेका प्रतिबद्धताको बारेमा जानकारी गराउने उदेश्यले कार्यक्रम र बजेटको तर्जुमा गरी त्यसै अनुरुपका केन्द्रमा बनेका बिभिन्नकार्ययोजनाको आधारमा गाउँपालिकाकामापनिकार्ययोजनाबनाई कार्यान्वयनमाल्याउनुपर्ने देखिएको छ
७ सेवाप्रवाह र सस्थागत सस्कृति	
७.१	सेवा सुविधामापहुँचनभएका समुदायहरुकालागि सेवाप्रवाहमापहुँच पुर्‍याउनघुम्तिशिविर संचालन गरिएको तर प्रयाप्तमात्रामाघुम्तिशिविर संचालन गरिनुपर्ने
७.२	बालबालिका, जेष्ठनागरिक, महिला र अपांगमैत्रीभौतिक संरचना (सार्वजनिक स्थल) निर्माणभएको तर सँगसंगै सेवाग्राहीहरु प्रतिक्षारत रहँदाबस्ने ठाऊँको उचितव्यवस्थापनजस्तै पिउने पानी, महिला/ पुरुषशौचालय, प्रतिक्षालयआदिको

	व्यवस्थपन गरिनुपर्ने
	राष्ट्रियतथा स्थानीयअभियान र सम्बन्धितमुद्धाहरुमापनिपाालिकातहबाटकार्यन्वयनतहमाप्रयास भएको खण्डमा लैससास मैत्रीवातावरणको सिर्जना गर्न सकिदो रहेछ भन्ने आभाषउत्तरगयागाउँपालिकालाई भएको छ
८.सुशासन	
८.१	सामाजिकजवाफदेहिताकाऔजारहरु प्रयोग गर्ने गरेको तर सामाजिकजवाफदेहिताकाऔजारहरुको प्रभावकारी कार्यान्वयन र बर्हिगमनअभिमत (Exit Poll) र नागरिक प्रतिवेदनपत्र (CRC) जस्ताविधीप्रयोगमाल्याउनुपर्ने
८.२ ८.३ ८.४	सूचना, शिक्षा र संचारको (IEC materials)]प्रवाह गर्न वजेट व्यवस्थाभएको र साथै लैससास सम्वन्धीअसलअभ्यासहरु, घटनाअध्ययनआदिको प्रकाशन गर्ने, समितिहरुमापनिछलफल गरिनुपर्नेभयको छ लैससासका राम्राअभ्यासहरु, घटनाअध्ययनआदिको प्रकाशन गर्ने, स्थानीयतहका समितिहरुमाछलफल गर्ने, अन्य स्थानीयतह, नागरिक समाजतथाप्रदेश र संघ सम्वन्धितनिकायहरुसंग आदानप्रदान गर्ने गर्नु पर्नै । लैङ्गिकतथा सामाजिकरुपमावहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहहरूको पहुँचकालागि गरिएका सूचना, शिक्षा र संचारको (IEC materials)]प्रवाह गरिएको छैन ?तयसकारण अब त्यसलाई स्थानीयतहको विकास कार्यहरूमा सहभागितामा वृद्धिल्याउने छ ।

९. लैससास बजेट परिक्षणविधिवाट देखिएकालैङ्गिक समानतातथा सामाजिक समावेशीकरणको अवस्था

९.१ परीक्षणपश्चात सूचकहरुले प्राप्त गरेका अंक

क्र.स.	सूचक र उप-सूचकहरू	अंक	प्राप्ताङ्ग	पुष्ट्याईको आधार	कैफियत
१	कानुनतथानीतिमालैङ्गिक समानतातथा सामाजिक समावेशीकरण	७			
क	गाउँपालिकाले तर्जुमा गर्नेकानुन (ऐन, नियम, निर्देशिका, कार्यविधि, मापदण्ड), नीति/रणनीतितयार गर्दा लैङ्गिक समानतातथा सामाजिक समावेशीकरणको दृष्टिले सहभागिताहुने गरेको छ वा छैन ?	० - १	0.5	गाउँकार्यपालिकाको वैठक उपस्थितितथाभएकानिर्णयहरू	
ख	कानुनतथानीतिनिर्माणको क्रममालाभग्राहीविशेषतःमहिलातथा सामाजिकरुपमाबञ्चितिमा परेको समुदायको सुझावलिईएको छ वा छैन ?	० - १	0		
ग	हालसम्म स्वीकृत भएकाकानुनहरु र नीतिहरुकाबारेमा पदाधिकारी तथाकर्मचारीहरुकालागिअभिमुखिकरणभएको छ वा छैन र समानबुझाई छ वा छैन ?	० - १	0.5	वार्षिक वजेट कितावतथाअभिमुखिकरणभएको माइन्युट, तथाफोटोहरु	
घ	स्वीकृत भएकाकानुन र नीतिहरु वेवसाइटमा राखिएको साथै प्रकाशन गरी सवैको पहुँचमाहुने गरी पालिकाका सम्वन्धितशाखाहरु र वडाकार्यालयमा राखिएको छ वा छैन ?	० - १	1.0	स्वीकृत भएकाकानुन र नीतिहरु वेवसाइटमाआंशिक रुपमा राखिएको	
ङ	गाउँपालिकाको लैससास नीति छ वा छैन ?तर्जुमा गरिएको भएलाभग्राहीविशेषत:महिलातथा सामाजिकरुपमाबञ्चितिमा परेको समुदायसंग छलफल गरी सुझाव समावेश गर्ने गरिएको छ वा छैन ?	० - १	0		

च	महिलातथा सामाजिकरुपमाबञ्चितिमा परेको समुदायहरु लक्षित गरी छुट्टै नीति, निर्देशिकावाकार्यविधिहरु वनेका छन् वा छैनन् ? (जस्तै अपांगता मैत्री, वालमैत्री, लैङ्गिक मैत्री, दलितवा जोखिममा परेको र अन्य समुदायको सामाजिकतथाआर्थिक रुपान्तरणकालागिवनाइएको नीतिकार्यविधिहरु)	० - १	0.5	गाउँकार्यपालिकाको निर्णय, अपांगता मैत्रीनिर्देशिकातयार भएको	
छ	गाउँपालिकामाहुनसक्ने सबै प्रकारका विभेद/ दुर्व्यवहार (जस्तै यौनजन्य, जातिय र महिला हिंसा नियन्त्रण, समानकामकालागि समानज्यालाको नितिवनाएर लागु गरिएको छ वा छैन ?	०–१	0.5	प्रहरी सेवावाटजानकारी बिधालयहरुमा र बिभिन्नदिवसहरु सन्देश मुलकजानकारी गरायको ।	
२	**लैससास विश्लेषणमाआधारित योजनातर्जुमा**	७	**3.0**		
क	आवधिक योजनाको उद्देश्य, रणनीतितथानतिजामा लैगिकतथा सामाजिकरुपमावहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहको आर्थिक तथा सामाजिक हैसियतमा परिवर्तन एवम् रुपान्तरणल्याउने गरी स्पष्टरुपमाउल्लेख गरिको छ वा छैन ?	०–१	0.5	गाउँपालिकाको आवधिकयोजनापुस्तिकातथाउद्देश्य, रणनीतितथानतिजा स्पष्ट रहेको	
ख	आवधिकतथा क्षेत्रगत योजना (जस्तै स्वास्थ्य, शिक्षा, खानेपानी, कृषि, विपत जोखिमव्यवस्थापनआदि) तर्जुमा गर्दा गाउँपार्श्वचित्रवाटप्राप्तलिङ्ग, उमेर, भूगोल, जातजाति, भाषा, सस्कृति, वर्ग, अपाङ्गताभएकाव्यक्तिआदिअनुसारको छुट्टाछुट्टै अवस्थाविश्लेषण गरि आवश्यकतापहिचान गर्ने गरिएको छ वा छैन ?	०–१	1	गाउँपालिकाको आवधिकतथाक्षेत्रगत योजनापुस्तिकातथाविभिन्न समयमाभएकानिर्णयहरू	
ग	आवधिक, क्षेत्रगत, लैससास नीतीअनुरुपवार्षिक नीतीतथाकार्यक्रमवनाइने गरेको छ वा छैन ?यस्तानीति र वार्षिक कार्यक्रमवीचको तादम्यता छ वा छैन ?	०–१	0.5	गाउँपालिकाको आवधिकयोजनापुस्तिकातथावार्षिक नीतीतथाकार्यक्रमपुस्तिका	
घ	वार्षिक योजनातर्जुमा गर्दा लैङ्गिकउत्तरदायी बजेट (GRB)तर्जुमा प्रक्रियाअवलम्बन गरी कार्ययोजनातयार गर्ने गरिएको छ ?	०–१	0.5	विषयगतशाखावाटवजेट र कार्यकमहरु तयार गरिएको निर्णय	
ङ	बस्तीस्तरको योजनातर्जुमा प्रक्रियामा सबै प्रकारका लिङ्ग र समुदायको अर्थपूर्ण सहभागिताहुने गरेको छ वा छैन ?	०–१	0.5	उपस्थितिमाइन्युटतथाबस्तीस्तरको योजनाछनौट	
च	बार्षिक कार्यक्रमतर्जुमा गर्दा विषयगत समितिअनुसार छुट्याईएको बजेट र कार्यक्रममा लैससासलाई स्पष्ट रुपमा संवोधन गर्ने गरी विषयगतकार्यकमहरु तयार गरिएको छ वा छैन ?	०–१	0.5	विषयगत समिति वैठक उपस्थितिमाइन्युटतथाविषयगतवजेट र कार्यकमहरु तयार गरिएको निर्णय	
छ	बञ्चितिकरण र जोखिममा परेका व्यक्ति र समुदायको लागिविशेष कार्यक्रमतथा बजेट तय भएको छ वा छैन ?	०–१	0.5	गाउँपालिकाको वार्षिक नीतीतथाकार्यक्रमपुस्तिका	
३	**योजनाकार्यान्वयन, अनुगमन/नियमन र मूल्याङ्कन**	७	**4.0**		
क	उपभोक्ता समितिगठनगर्दा आम भेला गर्ने गरिएको छ वा छैन ?उक्त भेलामा सहजीकरणकालागिकर्मचारी वामहिलावडा सदस्यहरुको भुमिकाहुने गरेको छ वा छैन ?	०–१	1	उ.स. समितिगठनतथा सञ्चालनकार्यविधी २०७४, उपभोक्ता समितिगठनआमभेलामाइन्युट, फोटोहरु	
ख	उपभोक्ता समितिमाकम्तिमा ३३ प्रतिशतमहिलाको सहभागिता छ वा छैन ? साथै अध्यक्ष, सचिव र कोषाध्यक्षमध्ये कम्तीमाएकजनामहिला सदस्य रहने व्यवस्था छ वा छैन ?	०–१	1	उ.स. समितिगठनतथा सञ्चालनकार्यविधी २०७४, उपभोक्ता समितिगठनआमभेलामाइन्युट, निर्णय तथाखाता सञ्चालनकिताव	
ग	उपभोक्ता समितिमा लैङ्गिकतथावहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुह, लाभान्वित समूहउपस्थिति रहेको अवस्थामातिनीहरूको समेत प्रतिनिधित्वहुने गरेको छ वा छैन ?	०–१	0.5	उ.स. समितिगठनतथा सञ्चालनकार्यविधी २०७४, उपभोक्ता समितिगठनआमभेलामाइन्युट, निर्णय	

घ	योजनातथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन २०७४ बमोजिमगठित सुपरिवेक्षणतथाअनुगमन समितिले अनुगमनका सूचकहरु वनाउदा लैससास सम्वन्धी सूचकहरु समावेश गरी सूचकवनाइएको छ वा छैन ? र अनुगमनप्रतिवेदनकार्यपालिकामाछलफलहुन्छवाहुदैन ?	०–१	0.5	योजनातथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन २०७४ बमोजिम सुपरिवेक्षणतथाअनुगमन समितिगठनमाइन्युटतथानिर्णय	
ङ	गतआ.व.को वार्षिक योजनामा लैङ्गिकतथा सामाजिकरुपमावहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहको उत्थानकालागितर्जुमा गरिएकाकार्यक्रमतथावजेटको कार्यान्वयनपूर्णरुपमाभएवाभएनन् ?	०–१	0.5	गतआ.व.को वार्षिक योजनाकिताव, उ.स. गठन, अनुगमनतथा फरफारक गरिएको माइन्युटतथानिर्णय	
च	सञ्चालितकार्यक्रमको अनुगमनतथामूल्याङ्कनगर्दा लैंगिकतथा सामाजिकरुपमावहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहलाई लागतअनुरुपपुगेको लाभ, असर र प्रभावविश्लेषण गर्ने गरिन्छ? स्थानीयतहले रुपान्तरणीयविकासको लागि सबै वर्ग वाव्यक्तिहरुलाई ज्ञानतथा सीप विकास गर्ने गरको छ वा छैन ?	०–१	0.5	अनुगमनउपस्थितीमाइन्युट, निर्णयहरु	
छ	नियमित रुपमा सबै प्रकारका सरोकारवालाहरुको सहभागितामा लैससास सम्वन्धीछलफल, सिकाई आदानप्रदानहुने गरेको छ वा छैन ? के यस्तासिकाईहरु कार्यक्रम/योजनातयार वानीतिनिर्माणगर्दा समावेश गर्ने गरिन्छ?	०–१	0.5	संस्थावाटहुने गरेका साथै महिलाबिकास शाखावाटतयार गर्न गरेको	
४	**आन्तरिक संरचना**	**७**	**4.5**		
क	गाउँपालिकामागठीतन्यायिक समिति र वडातहका मेलमिलाप केन्द्रमा लैङ्गिकतथा सामाजिकरुपमावहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहको प्रतिनिधित्वभएको छ वा छैन ?	०–१	0.5	गाउँपालिकामागठीतन्यायिक समिति र वडातहका मेलमिलाप केन्द्र वैठक पुस्तिकातथानिर्णय	
ख	न्यायिक समिति र मेलमिलाप केन्द्रमादर्ता भएका र समाधान गरिएकाविवादहरुको खण्डीकृत तथ्यांक (क्षेत्र र लाभान्वित) को अभिलेख राखिएको छ वा छैन ?	०–१	1	न्यायिक समिति र मेलमिलाप केन्द्रमाभएकादर्ता अभिलेख पुस्तिका	
ग	गाउँपालिकाले गठनगर्ने गरेका समितिहरु, उपसमितितथाकार्यदलमा लैङ्गिकतथा सामाजिकरुपमावहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहको समानुपातिकप्रतिनिधित्वभएको छ वा छैन ?	०–१	0.5	कार्यपालिका वैठक माइन्युट, गाउँपालिकाकाविभिन्न समयमाभएकानिर्णयहरू	
घ	सामाजिकविकास शाखा/महिलातथावालविकास शाखाअन्तर्गत लैससास सम्पर्क व्यक्तितोकिएको छ वा छैन ?	०–१	0		
ङ	लैङ्गिकतथा सामाजिकरुपमावहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहहरुको विकासको लागि छुट्टै कोष तथावजेटको व्यवस्थाभएको छ (जस्तै वालविकास कोष, अपाङ्गताविकास कोष, छात्रवृति कोष, दलितउत्थानविकास कोष आदि) ?उनीहरूको सक्रियता र आवश्यकताअनुसार कार्यक्रमतर्जुमा गर्ने गरिएको छ वा छैन ?	०–१	0	वार्षिक विकास कार्यक्रममाछात्रवृति कोष तथावजेट व्यवस्थाभएको	
च	बाल हेल्पलाइन १०९८, बालबालिका हराएमावा भेटिएमा १०४, महिलातथाबालबालिकामाथिहुने हिंसाको वारेमा उजुरी गर्न सकिने राष्ट्रियमहिलाआयोगको टोल फ्रि नं. ११४५, घरेलु हिंसा जस्ताउपयोगीजानकारीहरु समुदाय स्तरसम्म प्रभावकारी ढंगबाट सूचनाप्रवाह गर्न स्थानीय संयन्त्रप्रयोग गरी लाभग्राहीहरुलाई सूचनाप्रवाह गरिने गरेको छ वा छैन ?	०–१	0	स्थानियस्तरमा सुचनाप्रवाह गरेको पत्रहरु, जानकारीमुलक सन्देशहरु स्थानियपत्रपत्रिकामार्फत प्रवाह गरेको	
छ	गाउँपालिकाले टोल विकास संस्थातथा समुदायमाआधारित संस्थाहरु वा समितिहरु (जस्तैः महिला समुह, आमा समुह, वालक्लब, संचार समुह, कृषि समुह) दर्ता/सूचीकृत गरी सक्रियरुपमा संचालनमाल्याईएको छ वा छैन ?	०–१	0.5	गाउँपालिकाको दर्ता र सूचीकृत गरीएको किताव, प्रमाणपत्र	
५	**क्षमताविकास**	**७**	**2.5**		

क	गाउँपालिकामा स्थानीय सरकारको संस्थागत स्व- मूल्याङ्कन गरी क्षमताविकास कार्ययोजनाबनाईएको छ वा छैन ?यस्ताकार्ययोजनाकालागिआवधिक, क्षेत्रगत र वार्षिक कार्यक्रममा समावेश गरी कार्यान्यवन गरिएको छ वा छैन ?	०–१	0.5	संस्थागत स्व- मूल्याङ्कनकार्यक्रमउपस्थितिमाइन्युटतथा स्वीकृत क्षमताविकास कार्ययोजनाबनाईएको	
ख	गाउँपालिकाले संचालन गर्ने क्षमताविकास कार्यक्रमहरुमा सहभागिहरुको छनौट गर्दा लैङ्गिकतथा सामाजिकरुपमाबहिष्करणमा परेका व्यक्ति र समुहलाई विशेष प्राथमिकतामा राखेर आवश्यकतापहिचानकाआधारमा गर्ने गरिएको छ वा छैन ?	०–१	0.5	गाउँपालिकाको वार्षिक नितितथाकार्यक्रममाउल्लेख भएको तथाक्षमताविकास कार्यक्रम सञ्चालनउपस्थितिमाइन्युटहरु, निर्णयहरू, फोटोहरु, पत्राचार	
ग	गाउँपालिकाले स्वरोजगार वृद्धि गर्ने तथा बैदेशिकएवं रोजगारीमाजाने समुहको क्षमताविकासको लागिकार्यक्रमहरू तय गरी कार्यान्वयवन गर्ने गरको छ वा छैन ? स्थानीयतहले रुपान्तरणीयविकासको लागि सबै वर्ग वाव्यक्तिहरुलाई ज्ञानतथा सीप विकास गर्ने गरेको छ वा छैन ?	०–१	0.5	गाउँपालिकाको वार्षिक नितितथाकार्यक्रममाउल्लेख भएको तथाक्षमताविकास कार्यक्रम सञ्चालनउपस्थितिमाइन्युटहरु, निर्णयहरू, फोटोहरु	
घ	तालिमप्राप्तव्यक्तिहरुको क्षमतामाआएको परिवर्तनका सम्बन्धमाप्रभावकारी अनुगमन गर्ने गरेको छ वा छैन ?तालिमप्राप्तव्यक्तिवा सेवाप्राप्त गर्ने समुदायको आर्थिक तथा सामाजिक सशक्तिकरणमा परिवर्तन भएको अभिलेखिकरण गर्ने गरिएको छ वा छैन ?	०–१	0		
ङ	गाउँपालिकाकापदाधिकारी तथाकर्मचारीहरुको क्षमताविकास तालिममालैससास सम्वन्धी छुट्टै विषय राखितालिमदिने गरेको छ वा छैन ?	०–१	0		
च	गाउँपालिकाले महिलाहरुका रणनीतिकआवश्यकता पुरा गर्नका लागिलोक सेवाआयोग तयारी कक्षा, ग्रामीणमहिलाप्राविधिकहरु (पशु सेवा, कृषि, स्वास्थ्य र पूर्वाधार सम्बन्धी) तयार गर्ने गरेको छ वा छैन ?	०–१	0	गाउँपालिकाको वार्षिक नितितथाकार्यक्रममाउल्लेख भएको तथालोक सेवाआयोग तयारी कक्षाकालागि सुचनाप्रवाहभएको	
छ	लैससास विकासको लागि संघीय सरकार अन्तर्गतका संवैधानिकआयोगहरु, प्रदेश सरकार तथाजिल्लास्तरका कार्यालयहरुसंग समन्वय गर्ने गरिएको छ वा छैन ?	०–१	0.5	गाउँपालिकाको वार्षिक नितितथाकार्यक्रममाउल्लेख भएको तथाविभिन्न समयमाभएकापत्राचार, निर्णयहरू	
६	**नेपाल सरकारका लैङ्गिक समानतातथा सामाजिक समावेशीविकासकानीति र प्रतिवद्धता**	**७**	**2**		
क.	महिलाविकासकालागिभएका बेईजिङ घोषणापत्रकाबाह्रवटाप्रतिवद्धता र दिगो विकासका सत्रवटालक्ष्यहरु, बालअधिकार, जातीयविभेद विरुद्धको अन्तराष्ट्रियमहासन्धी(ICERD), ILO,अपांगताभएकाव्यक्तिहरुको अधिकार संरक्षण गर्ने महासन्धिआदिको वारेमा स्थानीय सरकारका प्रतिनिधि र कर्मचारीहरुलाई अभिमुखिकरण गरिएको छ ? कोहि पनिपछाडीनछुटुन् भन्ने कुराको सुनिश्चितताको लागिअध्ययन र विश्लेषण गरी तथ्याङ्कअद्यावधिक गरिएको छ ?	०–१	0.5	पुर्णिमा परियोजनाको सहयोगमाकार्यक्षेत्र ४ अन्तर्गत फेज नेपालको सहयोगमा कोहि पनिपछाडीनछुटुन् भन्ने कुराको सुनिश्चितताको लागिअध्ययन र विश्लेषण गरी तथ्याङ्कअद्यावधिक गरिएको निर्णय पुस्तिका र प्रतिवेदन	
ख.	लैङ्गिकतथा सामाजिकरुपमावहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहको साथै जोखिममा परेका समुदायकालागिविशेष कार्यक्रम सहितदिगो विकासकालक्ष्यहरुको स्थानीयकरणकालागि स्थानीयतहले सरोकारवालाहरुसँगको सहकार्यमा कार्य गरिएको छ वा छैन ?	०–१	0.5	गाउँपालिकाको वार्षिक नितितथाकार्यक्रममाउल्लेख भएको तथाविभिन्न समयमाभएकाकार्यपालिकानिर्णयहरू	

ग.	महिलाविरुद्धहुने सबै प्रकारका भेदभावउन्मुलन गर्ने महासन्धि (CEDAW) कार्यान्वयनकालागितयार गरिएको राष्ट्रियकार्ययोजना र संयुक्त राष्ट्रसंघीय सुरक्षा परीषदबाटपारीत प्रस्ताव नं. १३२५ र १८२० को कार्यान्वयन राष्ट्रियकार्ययोजनामा स्थानीय सरकारको जिम्मेवारी भनीउल्लेख गरेका कार्यक्रमहरुमा रकमविनियोजन गरेको छ वा छैन ?	०–१	0		
घ.	महिलाविरुद्धहुने सबै खालको हिंसा निर्मुल गर्ने कार्यक्रमहरु र सो अनुसारको वजेट विनियोजन गरी कार्यक्रम समयमै सम्पन्न गरेको छ ?	०–१	0.5	वार्षिक वजेट पुस्तिका, कार्यक्रम सञ्चालनउपस्थितिमाइन्युटहरु, निर्णयहरू, फोटोहरु	
ङ	महिलाअधिकार स्थापना र महिलामाथिहुने हिंसा विरुद्धको विभिन्नदिवस र अभियानजस्तै महिला हिंसा विरुद्धको १६ दिने अभियान, किशोरी दिवस, अन्तराष्ट्रियमहिलादिवस, स्वच्छमहिनावारी दिवस सम्बन्धीकार्यक्रम संचालन गर्ने गरेको छ वा छैन ?	०–१	0.5	वार्षिक वजेट पुस्तिका, विभिन्नअभियान/चेतनामूलककार्यक्रम सञ्चालनउपस्थितिमाइन्युटहरु, निर्णयहरू, फोटोहरु	
च	संयुक्त राष्ट्रसंघीयवालअधिकार महासन्धी १९८९ मा गरिएको प्रतिवद्धताकार्यान्वयनकालागिवजेट विनियोजन सहितकार्यक्रमतयार गरी समयमै सम्पन्न गरेको छ वा छैन ?	०–१	0		
छ	समाजमाविद्यमानजातीयविभेद र छुवाछुत सम्बन्धी सामाजिक, सांस्कृतिक र धार्मिक कुरीति र अभ्यास हटाउनकालागिवजेट विनियोजन सहितकार्यक्रमतयार गरी समयमै सम्पन्न गरेको छ वा छैन ?	०–१	0.5	वार्षिक वजेट पुस्तिका, कार्यक्रमउपस्थितिमाइन्युट	
७	**सेवाप्रवाह र संस्थागत संस्कृति**	**७**	**2.5**		
क	लैङ्गिकतथा सामाजिकरुपमावहिस्करण र जोखिममा परेका व्यक्ति र समुदायको नक्सांकनतथावार्षिकरुपमाअद्यावधिक गर्ने गरेको छ वा छैन ?	०–१	0.5	गाउँपालिकाको प्रोफाईल तथाWebsite	
ख	गतआ.व. मा सेवा सुविधामापहुँचनभएका समुदायहरुकालागि सेवाप्रवाहमापहुँच पुऱ्याउनघुम्तिशिविर संचालनभएवानभएको ?	०–१	0.5	वार्षिक वजेट पुस्तिका, विभिन्नअभियान/चेतनामूलककार्यक्रम सञ्चालनउपस्थितिमाइन्युटहरु, निर्णयहरू, फोटोहरु	
ग	बालबालिका, जेष्ठनागरिक, महिला र अपांगमैत्रीभौतिक संरचना (सार्वजनिक स्थल) निर्माणभएकाछन् वा छैनन् ? स्थानीयतहले सेवाग्राहीहरु प्रतिक्षारत रहँदाबस्ने ठाऊँको उचितव्यवस्थापनजस्तै पिउने पानी, महिला/पुरुषशौचालय, प्रतिक्षालयआदि छ वा छैन ?	०–१	0.5	नेपाल सरकारको नितिवमोजिमगाउँपालिकाको वडाकार्यालय भवनहरु बालबालिका, जेष्ठनागरिक, महिला र अपांगमैत्री रहेको र संरचनाको फोटो	
घ	महिलाकर्मचारीहरूको गर्भावस्था र बच्चालाई स्तनपान सम्बन्धी संवेदनशीलतालाई ध्यानदिने गरिएको छ वा छैन (जस्तै गर्भवतीमहिलालाई जोखिमयुक्त, खतरायुक्तकाममालगाउननपाइने) ?	०–१	0		
ङ	राष्ट्रियतथा स्थानीयअभियान र सम्बन्धितमुद्धाहरुमा (जस्तै निकृष्टप्रकारको वालश्रम, वालविवाह, वहुविवाह, दाइजो प्रथा, वोक्सी, छुवाछुतप्रथातथा घरेलु हिंसा, महिला हिंसा उल्मुलन/नियन्त्रणकालागि) अभियान/चेतनामूलककार्यक्रमहरु सञ्चालनहुने गरेको छ वा छैन ?	०–१	0.5	वार्षिक वजेट पुस्तिका, विभिन्नअभियान/चेतनामूलककार्यक्रम सञ्चालनउपस्थितिमाइन्युटहरु, निर्णयहरू, फोटोहरु	
च	महिला हिंसाविरुदृको शुन्य सहनशिलताअपनाईएको छ वा छैन ?कार्यक्षेत्रमाहुने यौनजन्य हिंसा र दुर्व्यवहारको सम्वोधन गर्ने गरिएको छ वा छैन ?	०–१	0.5	गाउँपालिकाको वार्षिक नितितथाकार्यकममाउल्लेख भएको तथाविभिन्न समयमाभएकानिर्णयहरू	
छ	गाउँपालिकामा लैससासमैत्रीआचरण, भाषा, व्यवहार आदिप्रयोगमाआएको छ वा छैन ?यस्तो व्यवस्थाकालागिपहल गरिएको छ वा छैन ?	०–१	0.5	आचरण, भाषा, व्यवहार प्रयोगमाल्याई सबै शाखामाआचरण, व्यवहार	

				सम्वन्धीजानकारी टाँसिएको	
८	**सुशासन**	**७**	**2**		
क	स्थानीयतहले सार्वजनिक सुनुवाई, सार्वजनिक परिक्षण, सामाजिक परिक्षण, लैससास परिक्षण, गुनासो सुनुवाई, सामुदायिक सुचनापाटी, नागरिक वडापत्रजस्ता सामाजिकजवाफदेहिताकाऔजारहरुको कार्यान्वयनप्रभावकारी ढंगबाट गर्ने गरेको छ वा छैन ?	०–१	0.5	सामाजिकजवाफदेहिताकाऔजार कार्यान्वयन वैठक उपस्थितिमाइन्युट र वैठककानिर्णयहरु	
ख	सामाजिकजवाफदेहिताकाऔजारहरुको प्रयोग गर्दा लैङ्गिकतथा सामाजिकरुपमावहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहहरुको सहभागिता सुनिश्चित गर्ने गरिएको छ वा छैन ?	०–१	0.5	सामाजिकजवाफदेहिताकाऔजार कार्यान्वयन वैठक पत्राचार र उपस्थितिमाइन्युट	
ग	गाउँपालिकाले नियमित रुपमाआयोजना गर्ने सार्वजनिक सुनुवाईमा बर्हिगमनअभिमत (Exit Poll) र नागरिक प्रतिवेदनपत्र (CRC) गर्ने गरेको छ वा छैन ?	०–१	0		
घ	Websiteनिर्माण गरी विभिन्न सूचनाहरु (बार्षिक नीति, कार्यक्रमतथा बजेट, आय-व्यय, पार्श्वचित्र, जोखिमनक्साकंन, आवधिकतथा रणनीतिक योजनाहरु, पञ्जीकरणको तथ्यांक, सामाजिक सुरक्षाभत्ताको विवरणतथाअन्यनियमित सूचनाहरु आदि) सार्वजनिकिकरण गर्ने गरेको छ वा छैन ?	०–१	0.5	गाउँपालिकाको Websiteनिर्माणभएको र विभिन्न सुचनाहरु Websiteमार्फत सार्वजनिक गर्ने गरेको	
ङ	सार्वजनिकमहत्वका सूचनाहरु साथै माथि"घ" मा उल्लेखितविवरणप्रकाशन गरी स्थानीय संचार माध्यमतथा सूचनापाटीवा सवैको पहुँचमाहुने स्थानमा सर्वजनिक गर्ने गरिएको छ वा छैन ?	०–१	0.5	गाउँपालिकातथावडाको सुचनापाटीमा सार्वजनिक गर्ने गरेको	
च	लैससासका राम्राअभ्यासहरु, घटनाअध्ययनआदिको प्रकाशन गर्ने, स्थानीयतहका समितिहरुमाछलफल गर्ने, अन्य स्थानीयतह, नागरिक समाजतथाप्रदेश र संघ सम्वन्धितनिकायहरुसंग आदानप्रदान गर्ने गरेको छ वा छैन ?	०–१	0		
छ	लैङ्गिकतथा सामाजिकरुपमावहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहहरूको पहुँचकालागि गरिएका सूचना, शिक्षा र संचारको (IEC materials) प्रवाह गरिएको छ वा छैन ? गरिएको भएत्यसले स्थानीयतहको विकास कार्यहरूमा सहभागितामा वृद्धिल्याएको छ वा छैन ?	०–१	0		

क्र.स.	सूचक र उप-सूचकहरू	अंक	प्राप्ताङ्क
१	कानुनतथानीतिमालैङ्गिक समानतातथा सामाजिक समावेशीकरण	7	3
२	लैससास विश्लेषणमाआधारित योजनातर्जुमा	7	3
३	योजनाकार्यान्वयन, अनुगमन/नियमन र मूल्याङ्कन	7	4
४	आन्तरिक संरचना	7	4.5
५	क्षमताविकास	7	2.5
६	नेपाल सरकारका लैङ्गिक समानतातथा सामाजिक समावेशीविकासकानीति र प्रतिवद्धता	7	2

७	सेवाप्रवाह र संस्थागत संस्कृति	7	2.5
८	सुशासन	7	2
जम्माप्राप्तअंक		56	23.5

९.२ माकुरे जालो

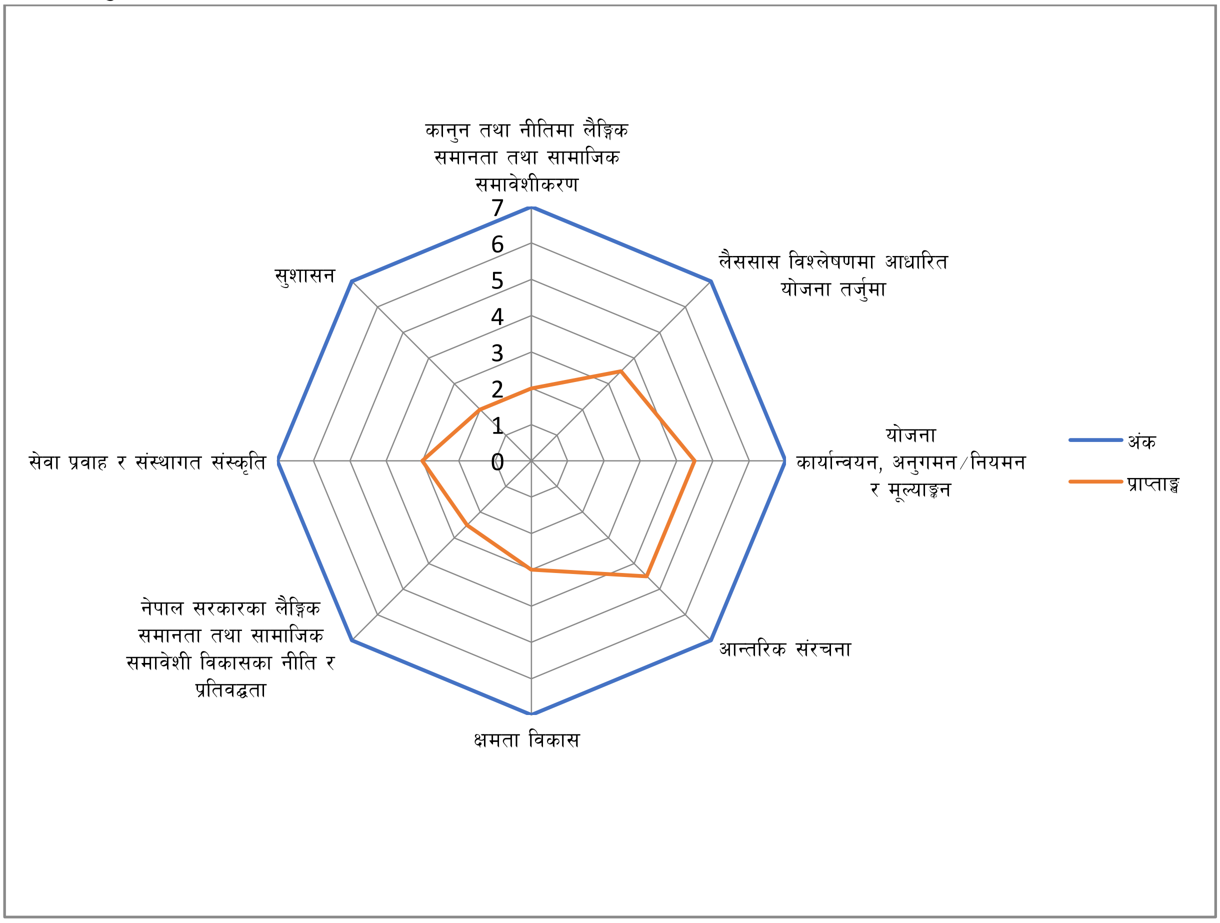

१०. सबल पक्ष र सूधार गर्नपर्ने पक्षहरु

सबलपक्षहरू	सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरू	अवसर	चुनौती
कानुन (ऐन, नियम, निर्देशिका, कार्यविधी, मापदण्ड) निति/	कानुन, निति/ रणनीतितर्जुमा गर्दा लैससासको	महिलातथा सामाजिक रुपमावन्चितिमा परेका समुदायको सहभागितामानिति/ रणनीतितयार गरि अपनत्वग्रहण गर्ने	महिलातथा सामाजिक रुपमावन्चितिमा

रणनिতितयार भएको	दृष्टीकोणवाट सहभागिता गराउनुपर्ने		परेका समुदायको सहभागिता सुनिश्चितता
छुट्टै लैससास नितिवनाउने कममा रहेको	लैससास सम्वन्धीअभिमुखिकरण गराउनुपर्ने	लैससास सम्वन्धीभएकाव्यवस्थावारे जानकारी हुने तथानितिवनाउदा सहजताहुने	लैससास सम्वन्धीशाखा नै नभएको
आवधिकयोजनामा लैससास सम्वन्धीनिति, कार्यकम राखिएको	आवधिकयोजनाअनुरुप वार्षिक नितितथाकार्यकमवनाइनुपर्ने	वार्षिक योजनातर्जुमा गर्दा लैङ्गिकउत्तरदायी बजेट (GRB)तर्जुमा प्रक्रियाअवलम्बन गरिनुपर्ने	बार्षिक कार्यक्रमतर्जुमा गर्दा विषयगत समितिअनुसार बजेटको व्यवस्था
योजनातर्जुमा गर्दा सवै चरणहरु कार्यान्वयनमाल्याएको	बस्तीस्तरको योजनातर्जुमा प्रक्रियामा सबै प्रकारका लिङ्ग र समुदायको अर्थपूर्ण सहभागिता सुनिश्चित गरिनुपर्ने	बञ्चितिकरण र जोखिममा परेका व्यक्ति र समुदायको लागिविशेष कार्यक्रमतथा बजेटको व्यवस्था	योजनातर्जुमा प्रक्रियामा सबै प्रकारका लिङ्ग र समुदायको अर्थपूर्ण सहभागिताको सुनिश्चितता
गापा स्तरिय उपभोक्ता समिति सञ्चालनतथाव्यवस्थापनकार्यविधीवनेको	उपभोक्ता समितिमा लैङ्गिकतथावहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुह रहेकोमा सोको प्रतिनिधित्व गराउनुपर्ने	विकास निर्माणप्रक्रियामाअपनत्वग्रहण गर्ने	नगद सहभागिताजुटाउन समस्या रहेको
योजनातथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन २०७४ बमोजिम सुपरिवेक्षणतथाअनुगमन समितिगठनभएको	अनुगमनगर्दा लैससास सम्वन्धी सूचकहरु पनि समावेश गरी सो प्रतिवेदनकार्यपालिकामाछलफल गरिनुपर्ने	लैंगिकतथा सामाजिकरुपमावहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहलाई लागतअनुरुपपुगेको लाभ, असर र प्रभावविश्लेषणभइआगामीदिनमाकार्यक्रम/योजनावानीतिनिर्माणमा सहजता	सबै प्रकारका सरोकारवालाहरुको सहभागितामा लैससास सम्वन्धीछलफल, सिकाई आदानप्रदानमा समस्या
गाउँपालिका स्तरिय न्यायिक समिति र वडा स्तरिय मेलमिलाप केन्द गठनभएको	मेलमिलापकेन्द्रमादर्ता भएका र समाधान गरिएकाविवादहरुको खण्डीकृत तथ्यांकको अभिलेख राखिनुपर्ने	लैङ्गिकतथा सामाजिकरुपमावहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहको प्रतिनिधित्व	लैङ्गिकतथा सामाजिक रुपमावहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहको समानुपातिकप्रतिनिधित्व
सामाजिकविकास शाखा/ महिलातथावालविकास शाखाभनि रहेको	लैससास सम्पर्क व्यक्तितोकि लाभग्राहीहरुलाई जानकारीमुलक सुचनाप्रवाह गरिनुपर्ने	लैङ्गिकतथा सामाजिकरुपमावहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहहरुको सुचनामापहुंच पुगेको हुने	सामाजिकविकास शाखा/ महिलातथावालविकास शाखाअन्तर्गत कर्मचारी नहुनु
वार्षिक	क्षमताविकास	लैङ्गिकतथा सामाजिकरुपमावहिस्करणमा	सम्वन्धितविषयवि

योजनातथाकार्यक्रममाक्षमताविकास सम्वन्धीकार्यक्रमहरु रहेको	तालिममालैससास सम्वन्धी छुट्टै विषय राखितालिम सञ्चालन गर्नुपर्ने	परेका व्यक्ति र समुहहरुको लागिलोक सेवाआयोग तयारी कक्षा	ज्ञको कमि
लैङ्गिकतथा सामाजिकरुपमावहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहहरुको लागि रकमविनियोजन गरिएको	लैङ्गिकतथा सामाजिकरुपमावहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहको साथै जोखिममा परेका समुदायकालागिविशेष कार्यक्रम सहितदिगो विकासकालक्ष्यहरुको स्थानीयकरणकालागि सरोकारवालाहरुसँगको सहकार्यमा कार्य गरिनुपर्ने	महिलाअधिकार स्थापना र महिलामाथिहुने हिंसा विरुद्धको विभिन्नदिवस र अभियानजस्तै महिला हिंसा विरुद्धको १६ दिने अभियान, किशोरी दिवस, अन्तराष्ट्रियमहिलादिवस, स्वच्छमहिनावारी दिवस सम्बन्धीकार्यक्रम संचालन गर्ने गरेको	सामाजिकविकास शाखा/ महिलातथावालविकास शाखाअन्तर्गत कर्मचारी नहुनु
सेवा सुविधामापहुँचनभएका समुदायहरुकालागि सेवाप्रवाहमापहुँच पुऱ्याउनघुम्तिशिविर संचालन	प्रयाप्तमात्रामाघुम्तिशिविर संचालन गरिनुपर्ने	सेवा सुविधामापहुँचनभएका समुदायहरुले आफ्नै घरआँगनमा सेवापाप्त गर्ने अवसर	भौगोलिककठिनाइ
बालबालिका, जेष्ठनागरिक, महिला र अपांगमैत्रीभौतिक संरचना (सार्वजनिक स्थल) निर्माणभएको	सेवाग्राहीहरु प्रतिक्षारत रहँदाबस्ने ठाऊँको उचितव्यवस्थापनजस्तै पिउने पानी, महिला/ पुरुषशौचालय, प्रतिक्षालयआदिको व्यवस्था	बालबालिका, जेष्ठनागरिक, महिला र अपांगमैत्रीभौतिक संरचना (सार्वजनिक स्थल) निर्माणले सेवामा सहजता	प्रभावकारी कार्यान्वयन र अनुगमन
सामाजिकजवाफदेहिताकाऔजारहरु प्रयोग गर्ने गरेको	सामाजिकजवाफदेहिताकाऔजारहरुको प्रभावकारी कार्यान्वयन र बर्हिगमनअभिमत (Exit Poll) र नागरिक प्रतिवेदनपत्र (CRC) जस्ताविधीप्रयोग नगरिनु	सेवाग्राही र सेवाप्रदायकविच दोहोरो सम्वादतथाजवाफदेहितामा वृद्धी	कार्यान्वयनमाध्यान नजानु
सूचना, शिक्षार संचारको (IEC materials) प्रवाह गर्न वजेट व्यवस्थाभएको	लैससासका राम्राअभ्यासहरु, घटनाअध्ययनआदिको प्रकाशन गर्ने, समितिहरुमाछलफल गर्ने नगरिनु	विकास कार्यहरूमा सहभागितामा वृद्धिल्याउन सहयोग पुग्ने	शाखामाकर्मचारी नहुनु तथाकार्यान्वयनमाध्यानजानु

११.लैङ्गिकतथा सामाजिक समावेशीविकास कार्ययोजना

चैत्र ५गते २०७६

अवस्थामा सुधारका लागिआवश्यक कृयाकलाप	मुख्यजिम्मेवारी		
	पहलकर्ता	निर्णयकर्ता	कार्यान्वयनक
१.कानुनतथानीतिमा लैङ्गिक समानतातथा समावेशीकरण			
१.१.गाउँपालिकाले तर्जुमा गर्ने कानुन (ऐन, नियम, निर्देशिका, कार्यविधि, मापदण्ड), नीति/रणनीतितयार गर्दा लैङ्गिक समानतातथा सामाजिक समावेशीकरणको दृष्टिले सहभागिताहुने गरेको छ वा छैन ?	प्र.प्र.अ., प्रशासनशाखाप्रमुख	कार्यपालिका र सभा	अध्यक्ष, प्र.प्र.अ. र प्रशासनशाखाप्रमुख
१.२.कानुनतथानीतिनिर्माणको क्रममालाभग्राहीविशेषतःमहिलातथा सामाजिकरुपमाबञ्चितिमा परेको समुदायको सुझाव/सहभागिता सुनिश्चितता गर्नेवस्ती स्तर वडातहमाजाने ।	प्र.प्र.अ., प्रशासनशाखाप्रमुख	कार्यपालिका र सभा	अध्यक्ष, प्र.प्र.अ. र प्रशासनशाखाप्रमुख
१.३. हालसम्म स्वीकृत भएका कानुनहरु र नीतिहरुका बारेमा पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरुका लागि अभिमुखिकरण	प्र.प्र.अ.,प्रशासनशाखाप्रमुख	कार्यपालिका र सभा	प्र.प्र.अ. र प्रशासनश
१.५ गाउँपालिकाको लैससास नीतिविशेषतःमहिलातथा सामाजिक रुपमाबञ्चितिमातथा बैशकृत परेको समुदायसंग छलफलतथा सुझाववाटतयार गर्ने	अध्यक्ष, प्र.प्र.अ., प्रशासनशाखाप्रमुख	कार्यपालिका र सभा	अध्यक्ष, प्र.प्र.अ. र प्रशासनशाखाप्रमुख
२. लैससास विश्लेषणमाआधारित योजनातर्जुमा			
२.३. लैससास नीतीअनुरुपवार्षिक नीतितथाकार्यक्रमवनाइने तथा लैङ्गिकउत्तरदायी बजेट (GRB)तर्जुमा प्रक्रियाअवलम्बन गर्ने	अध्यक्ष, प्र.प्र.अ., प्रशासनशाखाप्रमुख	कार्यपालिका र सभा	अध्यक्ष, प्र.प्र.अ. र प्रशासनशाखाप्रमुख
२.६. बस्तीस्तरको योजनातर्जुमा प्रक्रियामा सबै प्रकारका लिङ्ग र समुदायको अर्थपूर्ण सहभागितातथाविशेष कार्यक्रमतथा बजेट तय गर्ने	प्रशासनशाखाप्रमुख, वडाकार्यालय तथामहिलाविकास शाखा	प्र.प्र.अ.,प्रशासनशाखाप्रमुख, वडाकार्यालय	अध्यक्ष, प्र.प्र.अ. र प्रशासनशाखाप्रमुख
३. योजनाकार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्यांकन			
३.३.उपभोक्ता समितिमा लैङ्गिकतथावहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुह, लाभान्वित समूहउपस्थिति रहेको अवस्थामातिनीहरूको समेत प्रतिनिधित्वहुने गरेको छ वा छैन ?	प्रशासनशाखाप्रमुख, वडाकार्यालय तथामहिलाविकास शाखा	सुपरिवेक्षणतथाअनुगमन समिति, कार्यपालिका	योजनाशाखा, सुपरिवेक्षणतथाअनुगम समिति, कार्यपालिका
३.४.योजनातथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन २०७४ बमोजिमगठित सुपरिवेक्षणतथाअनुगमन समितिले अनुगमनका सूचकहरु वनाउदा लैससास सम्वन्धी सूचकहरु समावेश गरी सूचकवनाइएको छ वा छैन ? र अनुगमनप्रतिवेदनकार्यपालिकामाछलफलहुन्छवाहुदैन ?	प्रशासनशाखाप्रमुख, महिलाविकास शाखा	प्र.प्र.अ.,प्रशासनशाखाप्रमुख, महिलाविकास शाखा	महिलाविकासरशाखा

३.७नियमित रुपमा सबै प्रकारका सरोकारवालाहरुको सहभागितामा लैससास सम्वन्धीछलफल, सिकाई आदानप्रदान गर्ने तथायस्तासिकाईहरु कार्यक्रम र योजनातयार वानीतिनिर्माणगर्दा सरोकारवाताहरुको सहभागीता गर्ने ।	प्रशासनशाखाप्रमुख, महिलाविकास शाखा	प्र.प्र.अ.,प्रशासनशाखाप्रमुख, महिलाविकास शाखा	महिलाविकास शाखा
४. आन्तरिक संरचना			
४.४. सामाजिकविकास शाखा/महिलातथावालविकास शाखाअन्तर्गत लैससास सम्पर्क व्यक्तितोक्ने	महिलाविकास शाखा	प्र.प्र.अ.,प्रशासनशाखाप्रमुख	महिलाविकास शाखा
४.३ गाउँपालिकाले गठनगर्ने गरेका यायिक समिति र वडातहका मेलमिलाप केन्द्रमा समितिहरु, उपसमितितथाकार्यदलमा लैङ्गिकतथा सामाजिकरुपमावहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहको समानुपातिकप्रतिनिधित्व गर्ने ।	उपप्रमुखसुचनाअधिकारी, आइ.टीशाखा तथ	प्र.प्र.अ.,प्रशासनशाखाप्रमुख	सुचनाअधिकारी, आइ
४.५. बाल हेल्पलाइन १०९८, बालबालिका हराएमावा भेटिएमा १०४, महिलातथाबालबालिकामाथिहुने हिंसाको वारेमा उजुरी गर्न सकिने राष्ट्रियमहिलाआयोगको टोल फ्रि नं. ११४५, घरेलु हिंसा जस्ताउपयोगीजानकारीहरु समुदाय स्तरसम्म प्रभावकारी ढंगबाट सूचनाप्रवाह गर्न स्थानीय संयन्त्रप्रयोग गरी लाभग्राहीहरुलाई सूचनाप्रवाह गरिने	सुचनाअधिकारी, आइ.टीशाखा	प्र.प्र.अ.,प्रशासनशाखाप्रमुख	सुचनाअधिकारी, आइ
४.७गाउँपालिकाले टोल विकास संस्थातथा समुदायमाआधारित संस्थाहरु वा समितिहरु (जस्तैः महिला समुह, आमा समुह, वालक्लब, संचार समुह, कृषि समुहतथाटोल बिकास संस्था) दर्ता र सूचीकृत गरी सक्रियरुपमा संचालनमाल्याउने ।	उपप्रमुख	प्र.प्र.अ.,प्रशासनशाखाप्रमुख	सुचनाअधिकारी, आइ
५. क्षमताविकास			
५.१.गाउँपालिकामा स्थानीय सरकारको संस्थागत स्व- मूल्याङ्कन गरी क्षमताविकास कार्ययोजनाबनाईएको छ वा छैन ?यस्ताकार्ययोजनाकालागिआवधिक, क्षेत्रगत र वार्षिक कार्यक्रममा समावेश गरी कार्यान्यवन गरिएको छ वा छैन ?	अध्यक्ष, प्र.प्र.अ., प्रशासनशाखाप्रमुख	प्र.प्र.अ.,प्रशासनशाखाप्रमुख	महिलाविकास शाखा
५.४तालिमप्राप्तव्यक्तिहरुको क्षमतामाआएको परिवर्तनका सम्बन्धमाप्रभावकारी अनुगमन गर्ने गरेको छ वा छैन ?तालिमप्राप्तव्यक्तिवा सेवाप्राप्त गर्ने समुदायको आर्थिक तथा सामाजिक सशक्तिकरणमा परिवर्तन भएको अभिलेखिकरण गर्ने गरिएको छ वा छैन ?	महिलाविकास शाखा, प्रशासनशाखाप्रमुख	प्र.प्र.अ.,प्रशासनशाखाप्रमुख	महिलाविकास प्रशासनशाखाप्रमुख
५.५गाउँपालिकाकापदाधिकारी तथाकर्मचारीहरुको क्षमताविकास तालिममालैससास सम्वन्धी छुट्टै विषय राखितालिमदिने गरेको छ वा छैन ?	उपप्रमुख	प्र.प्र.अ.,प्रशासनशाखाप्रमुख	सुचनाअधिकारी, आइ
६.६ गाउँपालिकाले महिलाहरुका रणनीतिकआवश्यकता पुरा गर्नका लागिलोक सेवाआयोग तयारी कक्षा, ग्रामीणमहिलाप्राविधिकहरु (पशु सेवा, कृषि, स्वास्थ्य र पूर्वाधार सम्बन्धी) तयार गर्ने गरेको छ वा छैन ?	उपप्रमुख	प्र.प्र.अ.,प्रशासनशाखाप्रमुख	,प्रशासनशाखाप्रमुख
६. नेपाल सरकारका लैससास विकासकानीति र			

प्रतिवद्धता			
६.१. लैङ्गिकतथा सामाजिकरुपमावहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहको साथै जोखिममा परेका समुदायकालागि सरोकारवालाहरुसँगको सहकार्यमा दिगो विकासकालक्ष्यहरुको स्थानीयकरणकालागिविशेष कार्यक्रम तय गर्ने	महिलाविकास शाखा, प्रशासनशाखाप्रमुख	कार्यपालिका, प्र.प्र.अ.,प्रशासनशाखाप्रमुख	महिलाविकास प्रशासनशाखाप्रमुख
६.२. महिलाविरुद्धहुने सबै प्रकारका भेदभावउन्मुलन गर्ने महासन्धि (CEDAW) कार्यान्वयनकालागितयार गरिएको राष्ट्रियकार्ययोजना, संयुक्त राष्ट्रसंघीयवालअधिकार महासन्धी १९८९ मा गरिएको प्रतिवद्धता र संयुक्त राष्ट्रसंघीय सुरक्षा परीषदबाटपारीत प्रस्ताव नं. १३२५ र १८२० को कार्यान्वयन राष्ट्रियकार्ययोजनामा स्थानीय सरकारको जिम्मेवारी भनीउल्लेख गरेका कार्यक्रमहरुमावजेट विनियोजन गर्ने	महिलाविकास शाखा, प्रशासनशाखाप्रमुख	कार्यपालिका, प्र.प्र.अ.,प्रशासनशाखाप्रमुख	महिलाविकास प्रशासनशाखाप्रमुख
६.३ महिलाअधिकार स्थापना र महिलामाथिहुने हिंसा विरुद्धको विभिन्नदिवस र अभियानजस्तै महिला हिंसा विरुद्धको १६ दिने अभियान, किशोरी दिवस, अन्तराष्ट्रियमहिलादिवस, स्वच्छमहिनावारी दिवस सम्बन्धीकार्यक्रम संचालन गर्ने ।	उपाध्यक्ष	कार्यपालिका, प्र.प्र.अ.,प्रशासनशाखाप्रमुख	महिलाविकास प्रशासनशाखाप्रमुख
६.६ संयुक्त राष्ट्रसंघीयवालअधिकार महासन्धी १९८९ मा गरिएको प्रतिवद्धताकार्यान्वयनकालागिवजेट विनियोजन सहितकार्यक्रमतयार गरी समयमै सम्पन्न गरेको छ वा छैन ?	अध्यक्ष, प्र.प्र.अ., प्रशासनशाखाप्रमुख	कार्यपालिका र सभा	अध्यक्ष, प्र.प्र. प्रशासनशाखाप्रमुख
७. सेवाप्रवाह र सस्थागत सस्कृति			
७.१.लैङ्गिकतथा सामाजिकरुपमावहिस्करण र जोखिममा परेका व्यक्ति र समुदायको नक्सांकनतथावार्षिकरुपमाअद्यावधिक गर्ने	महिलाविकास शाखा, आइ.टीशाखा	प्र.प्र.अ.,प्रशासनशाखाप्रमुख	महिलाविकास आइ.टीशाखा
७.२. बालबालिका, जेष्ठनागरिक, महिला र अपांगमैत्रीभौतिक संरचना (सार्वजनिक स्थल) निर्माणमा जोड साथै सेवाग्राहीहरु प्रतिक्षारत रहँदाबस्ने ठाऊँको उचितव्यवस्थापनजस्तै पिउने पानी, महिला/पुरुषशौचालय, प्रतिक्षालयव्यवस्थापन	योजनाशाखातथाप्रशासनशाखा,प्र.प.अ.।अध्यक्ष	कार्यपालिका, प्र.प्र.अ.,प्रशासनशाखाप्रमुख	योजनाशाखातथाप्रशा
७.४ महिलाकर्मचारीहरूको गर्भावस्था र बच्चालाई स्तनपान सम्बन्धी संवेदनशीलतालाई ध्यानदिने गरिएको छ वा छैन (जस्तै गर्भवतीमहिलालाई जोखिमयुक्त, खतरायुक्तकाममालगाउननपाइने) ?	अध्यक्ष, प्र.प्र.अ., प्रशासनशाखाप्रमुख महिलाशाखा,योजना	कार्यपालिका र सभा	अध्यक्ष, प्र.प्र. प्रशासनशाखाप्रमुख
७.५राष्ट्रियतथा स्थानीयअभियान र सम्बन्धितमुद्धाहरुमा (जस्तै निकृष्टप्रकारको वालश्रम, वालविवाह, वहुविवाह, दाइजो प्रथा, वोक्सी, छुवाछुतप्रथातथा घरेलु हिंसा, महिला हिंसा उल्मुलन र नियन्त्रणकालागि) अभियानरचेतनामूलककार्यक्रमहरु सञ्चालनगर्ने ।	महिलाविकास शाखा, आइ.टीशाखा	प्र.प्र.अ.,प्रशासनशाखाप्रमुख	महिलाविकास आइ.टीशाखा
८. सुशासन			

८.१. सार्वजनिक सुनुवाई, सार्वजनिक परिक्षण, सामाजिक परिक्षण, लैससास परिक्षण, गुनासो सुनुवाई, सामुदायिक सुचनापाटी, नागरिक वडापत्रजस्ता सामाजिकजवाफदेहिताकाऔजारहरुको प्रभावकारी ढंगबाटकार्यान्वयन गर्ने	महिलाविकास शाखा, आइ.टीशाखा	प्र.प्र.अ.,प्रशासनशाखाप्रमुख	महिलाविकास आइ.टीशाखा
८.३गाउँपालिकाले नियमित रुपमाआयोजना गर्ने सार्वजनिक सुनुवाईमा बर्हिगमनअभिमत (Exit एर्याी) र नागरिक प्रतिवेदनपत्र (CRC) सार्वजनिक गर्ने ।	उपाध्यक्ष	कार्यपालिका, प्र.प्र.अ.,प्रशासनशाखाप्रमुख	महिलाविकास प्रशासनशाखाप्रमुख
८.४. सूचनाहरु (बार्षिक नीति, कार्यक्रमतथा बजेट, आय-व्यय, पार्श्वचित्र, जोखिमनक्साकंन, आवधिकतथा रणनीतिक योजनाहरु, पञ्जीकरणको तथ्यांक, सामाजिक सुरक्षाभत्ताको विवरणतथाअन्यनियमित सूचनाहरु आदि) सार्वजनिकिकरणलाई व्यवस्थित गर्ने र लैससासका राम्राअभ्यास/सिकाइप्रकाशनतथा सूचना, शिक्षा र संचारको (IEC materials) माध्यमवाटप्रवाह गर्ने ८.६लैससासका राम्राअभ्यासहरु, घटनाअध्ययनआदिको प्रकाशन गर्ने, स्थानीयतहका समितिहरुमाछलफल गर्ने, अन्य स्थानीयतह, नागरिक समाजतथाप्रदेश र संघ सम्वन्धितनिकायहरुसंग आदानप्रदान गर्ने गरेको छ वा छैन ?	महिलाविकास शाखा, आइ.टीशाखा महिलाविकास शाखा, आइ.टीशाखा	प्र.प्र.अ.,प्रशासनशाखाप्रमुख प्र.प्र.अ.,प्रशासनशाखाप्रमुख	महिलाविकास आइ.टीशाखा महिलाविकास आइ.टीशाखा
८.७लैङ्गिकतथा सामाजिकरुपमावहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहहरूको पहुँचकालागि गरिएका सूचना, शिक्षा र संचारको (IEC materials) प्रवाह गरिएको छ वा छैन ? गरिएको भएत्यसले स्थानीयतहको विकास कार्यहरूमा सहभागितामा वृद्धिल्याएको छ वा छैन ?	महिलाविकास शाखा, आइ.टीशाखा	प्र.प्र.अ.,प्रशासनशाखाप्रमुख	महिलाविकास आइ.टीशाखा

१२. निष्कर्ष

गाउँपालिकाले लैङ्गिकसमानतातथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षणगर्दा २३।५अंकप्राप्तगर्नुमा ठिकठिकै उपलब्धीहुनआउँछ । समग्र नतिजालाई माकुरेजालोमा प्रस्तुत गरी हेर्दा योजनाकार्यान्वयन, अनुगमन/नियमन र मूल्याङ्कनर आन्तरिक संरचनामा सवैभन्दा राम्रो अवस्था रहेको पाईन्छभने सवैभन्दाकमजोर कानुनतथानीतिमा लैङ्गिक समानतातथा सामाजिक समावेशीकरणर सुशासनमारहेको पाइयो । स्थानीयतहको क्षमताविकास योजनामा लैङ्गिकउत्तरदायीतथा सामाजिक समावेशी र नेपाल सरकारका लैङ्गिक समानतातथा सामाजिक समावेशीविकासकानीति र प्रतिवद्धताको कार्यान्वयनमापनिविशेष जोड दिनुपर्ने देखिन्छ । यस परिक्षणपश्चातनिर्माण गरिएको कार्ययोजनाअनुसार काम गरिएको खण्डमा यस गाउँपालिकाको भविष्यउज्वलहुने देखिन्छ । आउंदो आर्थिक वर्षबाट लैससास नीति र रणनीतिपारित गर्न प्रतिबद्धताजाहेर भएको छ । त्यसै गरि क्षमताविकास कार्ययोजनाबनाई

त्यसमा लैससास समितिको क्षमताबिकाशको लागि र लैससास परिक्षणको लागि बजेट बिनियोजित गर्नको लागिपनिकटिबद्धभएको पाईएको छ । गाउपालिकाले योजनानिर्माण, कार्यान्यवनतथामुल्यांकनको तह सम्म लैससास लाई समावेस गर्ने भन्ने वारेमा सबै निर्वाचितपदाधिकारीहरुको समानबुझाई रह्यो ।

१३. सुझाव

- लैससास विकासको लागिप्रत्येक वर्ष सभाबाट बजेट विनियोजित गरी योजनातर्जुमा तथाकार्यान्वयन गर्न आवश्यक ।
- संघीयमामिलातथा स्थानीयबिकाशमंत्रालयबाटगाउँपालिका स्तरीय लैससास कार्यन्वयन समितिगठनको लागिप्रष्टनिर्देशनदिनुपर्ने आवश्यकता रहेको ।
- गाउपालिकाअध्यक्षको समयब्यस्तताले गर्दा कार्ययोजना बनेको भएतापनिकार्यान्वयनमाचुनौती देखिएको ।
- आगामिवर्षको लैससास परिक्षणगर्दा यस वर्ष बनाइएको कार्ययोजनाको समिक्षा गरि कारणबस सम्पन्न गर्न नसकिएको कार्यकमलाई अर्को वर्ष निरन्तरतादिनुपर्ने ।
- लैससास परिक्षण फरक फरक समयमागोष्टितथाअभिमुखिरकण गर्नु गर्ने भएका कारणजनप्रतिनिधिहरु को समय जुटाउनमा समस्यात्यसले गर्दा जनप्रतिनिधिहरुलाई लैससास सम्बन्धिअभिमुखिकरण गर्नुपर्ने ।

- आगामिवर्षको लैससास परिक्षणगर्दा यस वर्ष बनाइएको कार्ययोजनाको समिक्षा गरि कारणबस सम्पन्न गर्न नसकिएको कार्यकमलाई अर्को वर्ष निरन्तरतादिनुपर्ने ।

अनुसूचीहरु

- **लैङ्गिक समानतातथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणका सुचक**

क्र.स.	सूचक र उप-सूचकहरू	अंक	प्राप्ताङ्क	पुष्ट्याईको आधार	कैफियत

क्र.स.	सूचक र उप-सूचकहरू	अंक	प्राप्ताङ्ग	पुष्ट्याईको आधार	कैफियत
१	कानुनतथानीतिमालैङ्गिक समानतातथा सामाजिक समावेशीकरण	७			
क	गाउँपालिकाले तर्जुमा गर्नेकानुन (ऐन, नियम, निर्देशिका, कार्यविधि, मापदण्ड), नीति/रणनीतितयार गर्दा लैङ्गिक समानतातथा सामाजिक समावेशीकरणको दृष्टिले सहभागिताहुने गरेको छ वा छैन ?	० - १			
ख	कानुनतथानीतिनिर्माणको क्रममालाभग्राहीविशेषत:महिलातथा सामाजिकरुपमाबञ्चितिमा परेको समुदायको सुझावलिईएको छ वा छैन ?	० - १			
ग	हालसम्म स्वीकृत भएकाकानुनहरु र नीतिहरुकाबारेमा पदाधिकारी तथाकर्मचारीहरुकालागिअभिमुखिकरणभएको छ वा छैन र समानबुझाई छ वा छैन ?	० - १			
घ	स्वीकृत भएकाकानुन र नीतिहरु वेवसाइटमा राखिएको साथै प्रकाशन गरी सवैको पहुँचमाहुने गरी पालिकाका सम्वन्धितशाखाहरु र वडाकार्यालयमा राखिएको छ वा छैन ?	० - १			
ङ	गाउँपालिकाको लैससास नीति छ वा छैन ?तर्जुमा गरिएको भएलाभग्राहीविशेषत:महिलातथा सामाजिकरुपमाबञ्चितिमा परेको समुदायसंग छलफल गरी सुझाव समावेश गर्ने गरिएको छ वा छैन ?	० - १			
च	महिलातथासामाजिकरुपमाबञ्चितिमा परेको समुदायहरु लक्षित गरी छुट्टै नीति, निर्देशिकावाकार्यविधिहरु वनेका छन्वाछैनन्?(जस्तै अपांगता मैत्री, वालमैत्री, लैङ्गिक मैत्री,दलितवा जोखिममा परेको र अन्य समुदायको सामाजिकतथाआर्थिक रुपान्तरणकालागिवनाइएको नीतिकार्यविधिहरु)	० - १			
छ	गाउँपालिकामाहुनसक्ने सबै प्रकारका विभेद /दुर्व्यवहार (जस्तै यौनजन्य, जातीय र महिला हिंसा नियन्त्रण, समानकामकालागि समानज्यालाको लागिनीतिबनाएर लागु गरिएको छ वा छैन ?	०–१			
२	**लैससास विश्लेषणमाआधारित योजनातर्जुमा**	७			
क	आवधिक योजनाको उद्देश्य, रणनीतितथानतिजामा लैगिकतथा सामाजिकरुपमावहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहको आर्थिक तथा सामाजिक हैसियतमा परिवर्तन एवम् रुपान्तरणल्याउने गरी स्पष्टरुपमाउल्लेख गरिको छ वा छैन ?	०–१			
ख	आवधिकतथा क्षेत्रगत योजना (जस्तै स्वास्थ्य, शिक्षा, खानेपानी, कृषि, विपत जोखिमव्यवस्थापनआदि) तर्जुमा गर्दा गाउँपार्श्वचित्रवाटप्राप्तलिङ्ग, उमेर, भूगोल, जातजाति, भाषा, सस्कृति, वर्ग, अपाङ्गताभएकाव्यक्तिआदिअनुसारको छुट्टाछुट्टै अवस्थाविश्लेषण गरि आवश्यकतापहिचान गर्ने गरिएको छ वा छैन ?	०–१			
ग	आवधिक, क्षेत्रगत, लैससास नीतीअनुरुपवार्षिक नीतीतथाकार्यक्रमवनाइने गरेको छ वा छैन ?यस्तानीति र वार्षिक कार्यक्रमवीचको तादम्यता छ वा छैन ?	०–१			
घ	वार्षिक योजनातर्जुमा गर्दा लैङ्गिकउत्तरदायी बजेट (GRB)तर्जुमा प्रक्रियाअवलम्बन गरी कार्ययोजनातयार गर्ने गरिएको छ ?	०–१			
ङ	बस्तीस्तरको योजनातर्जुमा प्रक्रियामा सबै प्रकारका लिङ्ग र समुदायको अर्थपूर्ण सहभागिताहुने गरेको छ वा छैन ?	०–१			

क्र.स.	सूचक र उप-सूचकहरू	अंक	प्राप्ताङ्क	पुष्ट्याईको आधार	कैफियत
च	बार्षिक कार्यक्रमतर्जुमा गर्दा विषयगत समितिअनुसार छुट्याईएको बजेट र कार्यक्रममा लैससासलाई स्पष्ट रुपमा संवोधन गर्ने गरी विषयगतकार्यकमहरु तयार गरिएको छ वा छैन ?	**०–१**			
छ	बञ्चितिकरण र जोखिममा परेका व्यक्ति र समुदायको लागिविशेष कार्यक्रमतथा बजेट तय भएको छ वा छैन ?	**०–१**			
३	**योजनाकार्यान्वयन, अनुगमन/नियमन र मूल्याङ्कन**	७			
क	उपभोक्ता समितिगठनगर्दा आम भेला गर्ने गरिएको छ वा छैन ?उक्त भेलामा सहजीकरणकालागिकर्मचारी वामहिलावडा सदस्यहरुको भुमिकाहुने गरेको छ वा छैन ?	**०–१**			
ख	उपभोक्ता समितिमाकम्तिमा ३३ प्रतिशतमहिलाको सहभागिता छ वा छैन ? साथै अध्यक्ष, सचिव र कोषाध्यक्षमध्ये कम्तीमाएकजनामहिला सदस्यरहने व्यवस्था छ वा छैन ?	**०–१**			
ग	उपभोक्ता समितिमा लैङ्गिकतथावहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुह, लाभान्वित समूहउपस्थिति रहेको अवस्थामातिनीहरूको समेत प्रतिनिधित्वहुने गरेको छ वा छैन ?	**०–१**			
घ	योजनातथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन २०७४ बमोजिमगठित सुपरिवेक्षणतथाअनुगमन समितिले अनुगमनका सूचकहरु वनाउदा लैससास सम्वन्धी सूचकहरु समावेश गरी सूचकवनाइएको छ वाछैन ? रअनुगमनप्रतिवेदनकार्यपालिकामाछलफलहुन्छवाहुदैन ?	**०–१**			
ङ	गतआ.व.को वार्षिक योजनामा लैङ्गिकतथा सामाजिकरुपमावहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहको उत्थानकालागितर्जुमा गरिएकाकार्यक्रमतथावजेटको कार्यान्वयनपूर्णरुपमाभएवाभएनन् ?	**०–१**			
च	सञ्चालितकार्यक्रमको अनुगमनतथामूल्याङ्कनगर्दा लैंगिकतथा सामाजिकरुपमावहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहलाई लागतअनुरुपपुगेको लाभ, असर र प्रभावविश्लेषण गर्ने गरिन्छ?स्थानीयतहले रुपान्तरणीयविकासको लागि सबै वर्ग वाव्यक्तिहरुलाई ज्ञानतथा सीप विकास गर्ने गरको छ वा छैन ?	**०–१**			
छ	नियमितरुपमा सबैप्रकारका सरोकारवालाहरुको सहभागितामा लैससास सम्वन्धीछलफल, सिकाई आदानप्रदानहुने गरेको छ वा छैन ? के यस्तासिकाईहरु कार्यक्रम/योजनातयार वानीतिनिर्माणगर्दा समावेश गर्ने गरिन्छ?	**०–१**			
४	**आन्तरिक संरचना**	७			
क	गाउँपालिकामागठीतन्यायिक समितिर वडातहका मेलमिलाप केन्द्रमा लैङ्गिकतथा सामाजिकरुपमावहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहको प्रतिनिधित्वभएको छ वा छैन ?	**०–१**			
ख	न्यायिक समिति र मेलमिलाप केन्द्रमादर्ता भएका र समाधान गरिएकाविवादहरुको खण्डीकृत तथ्यांक (क्षेत्र र लाभान्वित) को अभिलेख राखिएको छ वा छैन ?	**०–१**			
ग	गाउँपालिकाले गठनगर्ने गरेका समितिहरु, उपसमितितथाकार्यदलमा लैङ्गिकतथा सामाजिकरुपमावहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहको समानुपातिकप्रतिनिधित्वभएको छ वा छैन ?	**०–१**			

क्र.स.	सूचक र उप-सूचकहरू	अंक	प्राप्ताङ्ग	पुष्ट्याईको आधार	कैफियत
घ	सामाजिकविकास शाखा/महिलातथावालविकास शाखाअन्तर्गत लैससास सम्पर्क व्यक्तितोकिएको छ वा छैन ?	०–१			
ङ	लैङ्गिकतथा सामाजिकरुपमावहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहहरुको विकासको लागि छुट्टै कोष तथावजेटको व्यवस्थाभएको छ (जस्तै वालविकास कोष, अपाङ्गताविकास कोष, छात्रवृति कोष, दलितउत्थानविकास कोष आदि) ?उनीहरूको सक्रियता र आवश्यकताअनुसार कार्यक्रमतर्जुमा गर्ने गरिएको छ वा छैन ?	०–१			
च	बाल हेल्पलाइन १०९८, बालबालिका हराएमावा भेटिएमा १०४, महिलातथाबालबालिकामाथिहुने हिंसाको वारेमा उजुरी गर्न सकिने राष्ट्रियमहिलाआयोगको टोल फ्रि नं. ११४५, घरेलु हिंसा जस्ताउपयोगीजानकारीहरु समुदाय स्तरसम्म प्रभावकारी ढंगबाट सूचनाप्रवाह गर्न स्थानीय संयन्त्रप्रयोग गरी लाभग्राहीहरुलाई सूचनाप्रवाह गरिने गरेको छ वा छैन ?	०–१			
छ	गाउँपालिकाले टोल विकास संस्थातथा समुदायमाआधारित संस्थाहरु वा समितिहरु (जस्तैः महिला समुह, आमा समुह, वालक्लब, संचार समुह, कृषि समुह) दर्ता/सूचीकृत गरी सक्रियरुपमा संचालनमाल्याईएको छ वा छैन ?	०–१			
५	**क्षमताविकास**	**७**			
क	गाउँपालिकामा स्थानीय सरकारको संस्थागत स्व- मूल्याङ्कन गरी क्षमताविकास कार्ययोजनाबनाईएको छ वा छैन ?यस्ताकार्ययोजनाकालागिआवधिक, क्षेत्रगत र वार्षिक कार्यक्रममा समावेश गरी कार्यान्यवन गरिएको छ वा छैन ?	०–१			
ख	गाउँपालिकाले संचालन गर्ने क्षमताविकास कार्यक्रमहरुमा सहभागिहरुको छनौट गर्दा लैङ्गिकतथा सामाजिकरुपमाबहिष्करणमा परेका व्यक्ति र समुहलाई विशेष प्राथमिकतामा राखेर आवश्यकतापहिचानकाआधारमा गर्ने गरिएको छ वा छैन ?	०–१			
ग	गाउँपालिकाले स्वरोजगार वृद्धि गर्ने तथा बैदेशिकएवं रोजगारीमाजाने समुहको क्षमताविकासको लागिकार्यक्रमहरू तय गरी कार्यान्वयवन गर्ने गरको छ वा छैन ?स्थानीयतहले रुपान्तरणीयविकासको लागि सबै वर्ग वाव्यक्तिहरुलाई ज्ञानतथा सीप विकास गर्ने गरेको छ वा छैन ?	०–१			
घ	तालिमप्राप्तव्यक्तिहरुको क्षमतामाआएको परिवर्तनका सम्बन्धमाप्रभावकारी अनुगमन गर्ने गरेको छ वा छैन ?तालिमप्राप्तव्यक्तिवा सेवाप्राप्त गर्ने समुदायको आर्थिक तथा सामाजिक सशक्तिकरणमा परिवर्तन भएको अभिलेखिकरण गर्ने गरिएको छ वा छैन ?	०–१			
ङ	गाउँपालिकाकापदाधिकारी तथाकर्मचारीहरुको क्षमताविकास तालिममालैससास सम्वन्धी छुट्टै विषय राखितालिमदिने गरेको छ वा छैन ?	०–१			
च	गाउँपालिकाले महिलाहरुका रणनीतिकआवश्यकता पुरा गर्नका लागिलोक सेवाआयोग तयारी कक्षा, ग्रामीणमहिलाप्राविधिकहरु (पशु सेवा, कृषि, स्वास्थ्य र पूर्वाधार सम्बन्धी) तयार गर्ने गरेको छ वा छैन ?	०–१			

क्र.स.	सूचक र उप-सूचकहरू	अंक	प्राप्ताङ्क	पुष्ट्याईको आधार	कैफियत
छ	लैससास विकासको लागि संघीय सरकार अन्तर्गतका संवैधानिकआयोगहरु, प्रदेश सरकार तथाजिल्लास्तरका कार्यालयहरुसंग समन्वय गर्ने गरिएको छ वा छैन ?	०–१			
६	**नेपाल सरकारका लैङ्गिक समानतातथा सामाजिक समावेशीविकासकानीति र प्रतिवद्धता**	७			
क.	महिलाविकासकालागिभएका बेईजिङ घोषणापत्रकाबाह्रवटाप्रतिवद्धता र दिगो विकासका सत्रवटालक्ष्यहरु, बालअधिकार, जातीयविभेद विरुद्धको अन्तराष्ट्रियमहासन्धी(ICERD), ILO,अपांगताभएकाव्यक्तिहरुको अधिकार संरक्षण गर्ने महासन्धिआदिको वारेमा स्थानीय सरकारका प्रतिनिधि र कर्मचारीहरुलाई अभिमुखिकरण गरिएको छ ? कोहि पनिपछाडीनछुटुन् भन्ने कुराको सुनिश्चितताको लागिअध्ययन र विश्लेषण गरी तथ्याङ्कअद्यावधिक गरिएको छ ?	०–१			
ख.	लैङ्गिकतथा सामाजिकरुपमावहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहको साथै जोखिममा परेका समुदायकालागिविशेष कार्यक्रम सहितदिगो विकासकालक्ष्यहरुको स्थानीयकरणकालागि स्थानीयतहले सरोकारवालाहरुसँगको सहकार्यमा कार्य गरिएको छ वा छैन ?	०–१			
ग.	महिलाविरुद्धहुने सबै प्रकारका भेदभावउन्मुलन गर्ने महासन्धि (CEDAW) कार्यान्वयनकालागितयार गरिएको राष्ट्रियकार्ययोजना र संयुक्त राष्ट्रसंघीय सुरक्षा परीषदबाटपारीत प्रस्ताव नं. १३२५ र १८२० को कार्यान्वयन राष्ट्रियकार्ययोजनामा स्थानीय सरकारको जिम्मेवारी भनीउल्लेख गरेका कार्यक्रमहरुमा रकमविनियोजन गरेको छ वा छैन ?	०–१			
घ.	महिलाविरुद्धहुने सबैखालको हिंसा निर्मुल गर्ने कार्यक्रमहरु र सो अनुसारको वजेट विनियोजन गरी कार्यक्रम समयमै सम्पन्न गरेको छ ?	०–१			
ङ	महिलाअधिकार स्थापना र महिलामाथिहुने हिंसा विरुद्धको विभिन्नदिवस र अभियानजस्तै महिला हिंसा विरुद्धको १६ दिने अभियान, किशोरी दिवस, अन्तराष्ट्रियमहिलादिवस, स्वच्छमहिनावारी दिवस सम्बन्धीकार्यक्रम संचालन गर्ने गरेको छ वा छैन ?	०–१			
च	संयुक्त राष्ट्रसंघीयवालअधिकार महासन्धी १९८९ मा गरिएको प्रतिवद्धताकार्यान्वयनकालागिवजेट विनियोजन सहितकार्यक्रमतयार गरी समयमै सम्पन्न गरेको छ वा छैन ?	०–१			
छ	समाजमाविद्यमानजातीयविभेद र छुवाछुतसम्बन्धीसामाजिक, सांस्कृतिक र धार्मिक कुरीति र अभ्यास हटाउनकालागिवजेटविनियोजन सहितकार्यक्रमतयार गरी समयमै सम्पन्न गरेको छवा छैन?	०–१			
७	**सेवाप्रवाह र संस्थागत संस्कृति**	७			
क	लैङ्गिकतथा सामाजिकरुपमावहिस्करण र जोखिममा परेका व्यक्ति र समुदायको नक्सांकनतथावार्षिकरुपमाअद्यावधिक गर्ने गरेको छ वा छैन ?	०–१			
ख	गतआ.व. मा सेवा सुविधामापहुँचनभएका समुदायहरुकालागि सेवाप्रवाहमापहुँच पुऱ्याउनघुम्तिशिविर संचालनभएवानभएको ?	०–१			
ग	बालबालिका, जेष्ठनागरिक, महिला र अपांगमैत्रीभौतिक संरचना (सार्वजनिक स्थल) निर्माणभएकाछन् वा छैनन् ?स्थानीयतहले	०–१			

क्र.स.	सूचक र उप-सूचकहरू	अंक	प्राप्ताङ्ख	पुष्ट्याईको आधार	कैफियत
	सेवाग्राहीहरु प्रतिक्षारत रहँदाबस्ने ठाऊँको उचितव्यवस्थापनजस्तै पिउने पानी, महिला/पुरुषशौचालय, प्रतिक्षालयआदि छ वा छैन ?				
घ	महिलाकर्मचारीहरूको गर्भावस्था र बच्चालाई स्तनपान सम्बन्धी संवेदनशीलतालाई ध्यानदिने गरिएको छ वा छैन (जस्तै गर्भवतीमहिलालाई जोखिमयुक्त, खतरायुक्तकाममालगाउननपाइने)?	०–१			
ङ	राष्ट्रियतथा स्थानीयअभियान र सम्बन्धितमुद्धाहरुमा (जस्तै निकृष्टप्रकारको वालश्रम, वालविवाह, वहुविवाह, दाइजो प्रथा, वोक्सी, छुवाछुतप्रथातथा घरेलु हिंसा, महिला हिंसा उल्मुलन/नियन्त्रणकालागि)अभियान/चेतनामूलककार्यक्रमहरुसञ्चालनहुने गरेको छ वा छैन ?	०–१			
च	महिला हिंसाविरुद्दको शुन्य सहनशिलताअपनाईएको छ वा छैन ?कार्यक्षेत्रमाहुने यौनजन्य हिंसा र दुर्व्यवहारको सम्वोधन गर्ने गरिएको छ वा छैन ?	०–१			
छ	गाउँपालिकामा लैससासमैत्रीआचरण, भाषा, व्यवहार आदिप्रयोगमाआएको छ वा छैन ?यस्तो व्यवस्थाकालागिपहल गरिएको छ वा छैन ?	०–१			
८	**सुशासन**	**७**			
क	स्थानीयतहले सार्वजनिक सुनुवाई, सार्वजनिक परिक्षण, सामाजिक परिक्षण, लैससास परिक्षण, गुनासो सुनुवाई, सामुदायिक सुचनापाटी, नागरिक वडापत्रजस्ता सामाजिकजवाफदेहिताकाऔजारहरुको कार्यान्वयनप्रभावकारी ढंगबाटगर्ने गरेको छ वा छैन ?	०–१			
ख	सामाजिकजवाफदेहिताकाऔजारहरुको प्रयोग गर्दा लैङ्गिकतथा सामाजिकरुपमावहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहहरुको सहभागिता सुनिश्चितगर्ने गरिएको छ वा छैन ?	०–१			
ग	गाउँपालिकाले नियमित रुपमाआयोजना गर्ने सार्वजनिक सुनुवाईमा बर्हिगमनअभिमत (Exit Poll) र नागरिक प्रतिवेदनपत्र (CRC) गर्ने गरेको छ वा छैन ?	०–१			
घ	Websiteनिर्माण गरी विभिन्न सूचनाहरु (बार्षिक नीति, कार्यक्रमतथा बजेट, आय-व्यय, पार्श्वचित्र, जोखिमनक्साकंन, आवधिकतथा रणनीतिक योजनाहरु, पञ्जीकरणको तथ्यांक, सामाजिक सुरक्षाभत्ताको विवरणतथाअन्यनियमित सूचनाहरु आदि) सार्वजनिकिकरण गर्ने गरेको छ वा छैन ?	०–१			
ङ	सार्वजनिकमहत्वका सूचनाहरु साथै माथि“घ” मा उल्लेखितविवरणप्रकाशन गरी स्थानीय संचार माध्यमतथा सूचनापाटीवा सवैको पहुँचमाहुने स्थानमा सर्वजनिक गर्ने गरिएको छ वा छैन ?	०–१			
च	लैससासका राम्राअभ्यासहरु, घटनाअध्ययनआदिको प्रकाशन गर्ने, स्थानीयतहका समितिहरुमाछलफल गर्ने, अन्य स्थानीयतह, नागरिक समाजतथाप्रदेश र संघ सम्वन्धितनिकायहरुसंग आदानप्रदान गर्ने गरेको छ वा छैन ?	०–१			
छ	लैङ्गिकतथा सामाजिकरुपमावहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहहरूको पहुँचकालागि गरिएका सूचना, शिक्षा र संचारको (IEC materials)	०–१			

क्र.स.	सूचक र उप-सूचकहरू	अंक	प्राप्ताङ्क	पुष्ट्याईको आधार	कैफियत
	प्रवाह गरिएको छ वा छैन ? गरिएको भएत्यसले स्थानीयतहको विकास कार्यहरूमा सहभागितामा वृद्धिल्याएको छ वा छैन ?				

- **लैंगिक परिक्षणकार्यक्रमका केहीझलकह**

पहिलो दिनकार्यदल गठनतथा लैसासको छलफल

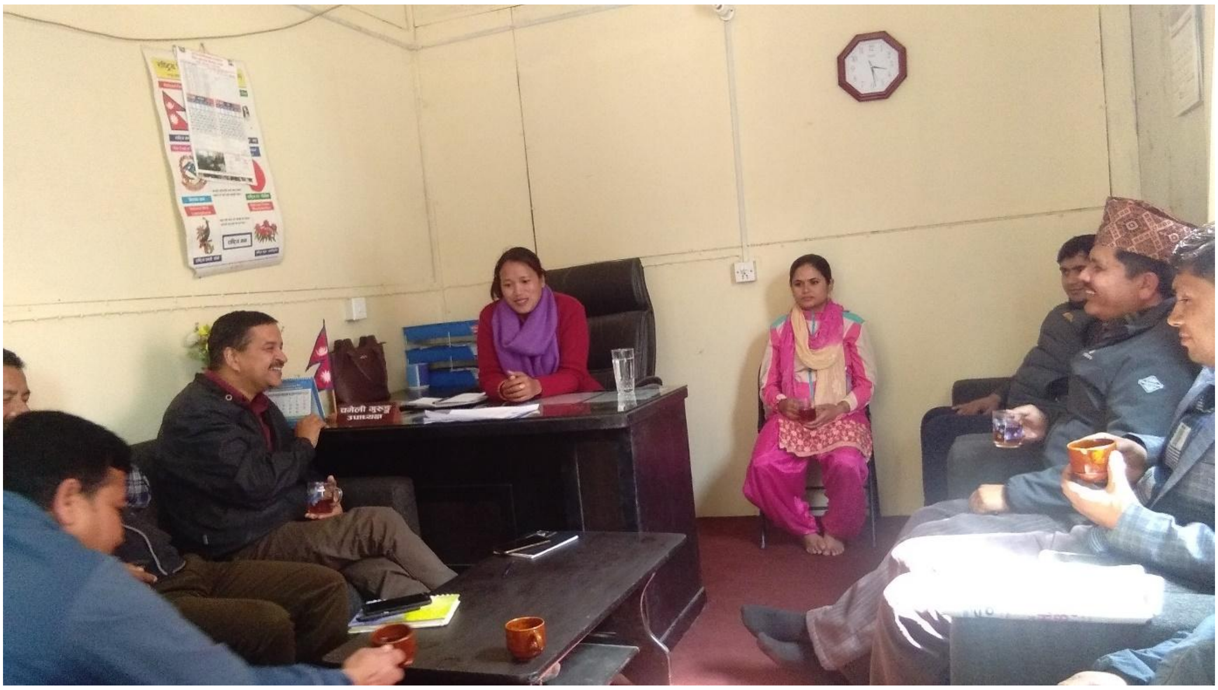

लैसासको सुचकमाकार्यदल बाटछलफलगरी अंङ मापन गर्ने काम ।

लङ्गिक समानतातथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षण(GESI Audit)कार्यशाला

लैससास परिक्षण सुचकहरुमाथिछलफलतथाअध्यक्षज्युवाटलैससास परिक्षणवारे आफ्नाधारणा/भनाई सहितकार्यक्रमको समापन गर्नुहुंदै

लैसास मा छलफल र अक मापनको पुस्टाई र कार्ययोजना

आजमिति २०७६ फागुन १२ गते तदानुसार फेब्रुअरी २४, २०२० का दिन यस उत्तरगयागाउपालिका कार्यालयको उपाध्यक्ष श्री चमेली गुरुङ्ग ज्यूको अध्यक्षतामा लैङ्गीक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण GESI Audit गर्नको लागि तपशिलमा उल्लेखित महानुभावहरुको उपस्थितिमा बैठक बसी निर्णय गरीयो ।

उपस्थितीहरु

१. उपेन्द्र लम्साल - अध्यक्ष (उत्तरगया गा.पा.)
२. चमेली गुरुङ्ग - उपाध्यक्ष (" ")
३. अर्जुन खड्का - प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
४. रुपचन्द्र अधिकारी - लेखा अधिकृत
५. पदम१ कुँवर - शिक्षा अधिकृत
६. रविन्द्र ठकुरी - स्वास्थ्य संयोजक
७. बाबुराम खनाल - शिक्षा शाखा
८. सतक आचार्य - सुचना प्रविधि अधिकृत
९. राजु विश्वकर्मा - कृषि शाखा प्रमुख
१०. विकास आचार्य - रोजगार संयोजक
११. रचना अर्याल - सी. ए. (पाथ्या)
१२. मनिषा दहाल - पञ्जीकरण
१३. महेश नेपाल (पुर्णिमा)
१४. चन्द्र आलेमगर "
१५. कुमार के.सी. "
१६. बलदेव न्यौपाने प्रशासन अधिकृत उत्तरगया
१७. रामकृष्ण न्यौपाने योजना शाखा "
१८. कृष्ण प्रसाद न्यौपाने पशु शाखा "

प्रस्तावहरु

१. कार्यदल गठन सम्बन्धमा ।
२. योजना तर्जुमा र GESI सम्बन्धी वडा स्तरीय कार्यशाला गोष्ठी सम्बन्धमा ।

निर्णयहरु:

निर्णय नं.१ प्रस्ताव नं १ माथि छलफल गर्दा तपशिलमा उल्लेखित GESI Addit को लागी कार्यदल गठन गर्ने निर्णय गरियो।

तपशिल

१. संयोजक - चमेली गुरुङ (उपाध्यक्ष)
२. सदस्य - अर्जुन खड्का (प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत)
३. " - रुपचन्द्र अधिकारी (लेखा अधिकृत)
४. " - पदम ब. कुँवर (शिक्षा अधिकृत)
५. " - रविन्द्र ठकुरी (स्वास्थ्य शाखा संयोजक)
६. " - राजु विश्वकर्मा (कृषि शाखा)
७. " - विकास आचार्य (रोजगार संयोजक)
८. सदस्य सचिव - रचना अर्याल (पान्चो)
९. सदस्य - रामकृष्ण न्यौपाने (योजना शाखा)
१०. " - जनक आचार्य (सूचना प्रविधि अधिकृत)
११. " - कुमार के.सी. (पूर्णिमा)
१२. " - बलदेव न्यौपाने (प्रशासन अधिकृत)
१३. " - कृष्ण प्र. न्यौपाने (पशु शाखा)

निर्णय नं. २

प्रस्ताव नं २ माथि छलफल गर्दा योजना तर्जुमा र GESI Audit सम्बन्धी २ दिने कार्यशाला जोड्दो गर्न पूर्णिमा र गाउँपालिकाको आर्थिक तथा प्राविधिक सहायताबाट चैत्रको दोश्रो हप्ता भित्र कार्यशालागोष्ठी गर्ने सबै वडाको जनप्रतिनिधि लगायत विषयगत कर्मचारी लगायत वडागत कर्मचारी संयुक्त रुपमा संचालन गर्ने निर्णय गरियो।

सुचकमाछलफल गरी कार्यपालिका मा कायदलले पेश गर्ने

आज मिति २०७६ फागुन २८ गतेका दिन यस उत्तरगया गाउँपालिका कार्यलयको लैङ्गिक समानता तथा सामाजीक समावेशीकरण GESI Audite समितिका संयोजक श्री चमेली गुरुङ, अध्यक्षतामा बैठक बसी तपशिलका उपस्थितीमा GESI Audite का सूचकहरु बिच स्वमूल्याङ्कन गरी निम्नानुसार निर्णयहरु पारित गरियो।

उपस्थिति

१ संयोजक - चमेली गुरुङ, (उपाध्यक्ष)
२ सदस्य - अर्जुन खड्का (प्रमूख प्रशासकीय अधिकृत)
३ " - रुपचन्द्र अधिकारी (लेखा अधिकृत)
४ " - पदम ब.कुवर (शिक्षा अधिकृत)
५ " - बलदेव न्यौपाने (प्रशासन अधिकृत
६ " - जनक आचार्य (सूचना प्रविधी अधिकृत
७ " - रविन्द्र ठकुरी (स्वास्थ्य शाखा संयोजक)
८ " - रामकृष्ण न्यौपाने (योजना शाखा)
९ " - कुमार के.सी (पूर्णिमा संयोजक)
१० " - कृष्ण प्र. न्यौपाने (पशु शाखा)
११ " - विकाश आचार्य रोजगार संयोजक
१२ " - राजु विश्वकर्मा (कृषि शाखा)
१३ सदस्य सचिव - रचना अर्याल (प्रशासन सहायक)

अन्य उपस्थिति

१४ गणेश रेग्मी (आ.ले.प)
१५ बाबुराम खनाल (शिक्षा स्रोत व्यक्ति)
१६ कृष्ण प्रसाद पौडेल (सव.इन्जिनीयर)
१७ संगिता शर्मा (प्राविधिक सहायक.शिक्षा)
१८ निर्मला पन्थी - सेन्ट (कानुनी सहजकर्ता)

प्रस्ताव :-

लै.स.सा.स को परीक्षण कार्यविधी द्वारा व्यवस्था गरिएको स्व.मूल्याङ्कन सूचकहरु माथि छलफल र अंक मापन गर्ने सम्बन्धमा।

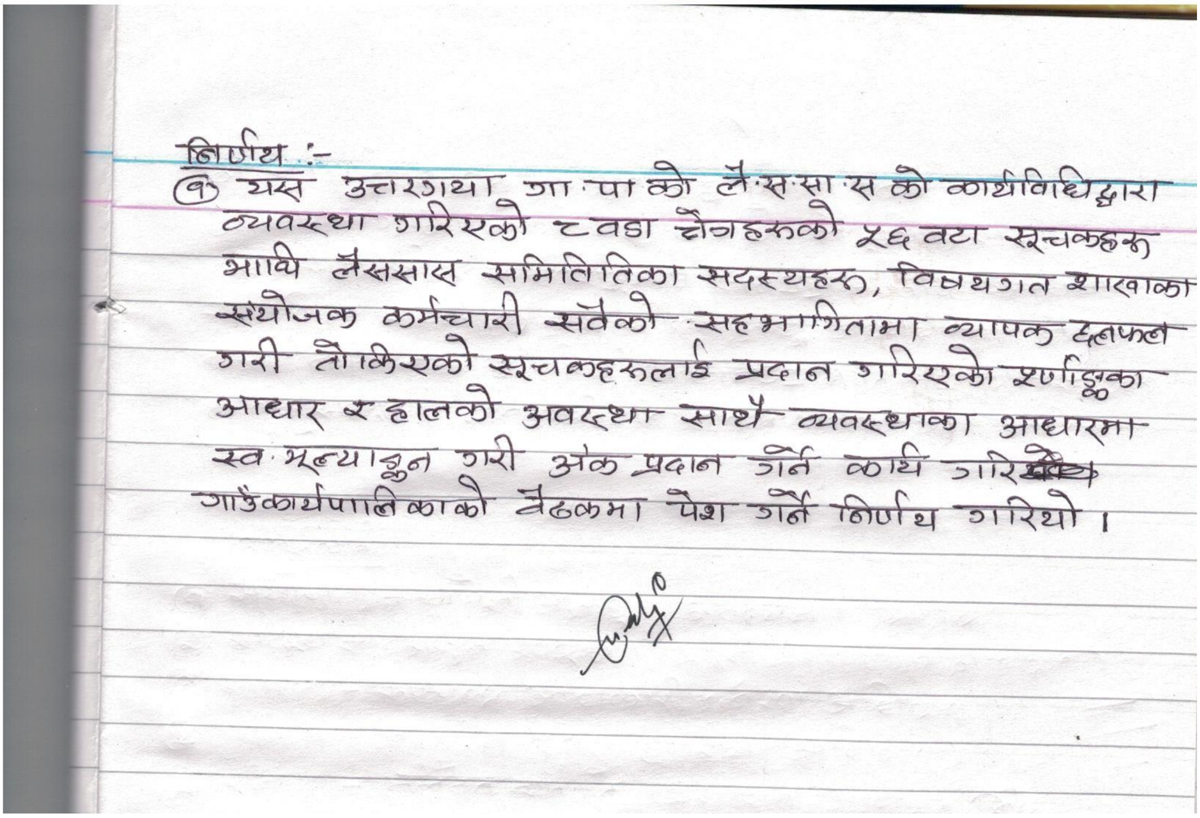
निर्णय :-
(१) यस उत्तरगया गा.पा.को लै.स.सा.स.को कार्यविधिद्वारा व्यवस्था गरिएको ८ वडा क्षेत्रहरुको ५६ वटा सूचकहरु भावी लैससास समितितिका सदस्यहरु, विषयगत शाखाका संयोजक कर्मचारी सबैको सहभागितामा व्यापक छलफल गरी तोकिएको सूचकहरुलाई प्रदान गरिएको पूर्णाङ्कका आधार र हालको अवस्था साथै व्यवस्थाका आधारमा स्व मूल्याङ्कन गरी अंक प्रदान गर्ने कार्य गरि गाउँकार्यपालिकाको बैठकमा पेश गर्ने निर्णय गरियो ।

फोकशगुरुपडिसकसनतिरु सड्क समिति बैठक

आज मिति २०७६।११।२६ गतेका दिन तिरुवेत डेतिङ गुम्बा देखि ओली दुङ्गा सडक निर्माण उपभोक्ता समितिको लैंगिक समानता समावेशी को फोकस ग्रुप डिस्कसन गर्न उत्तरगया गा.पा. १ नं वडाका अध्यक्ष श्री बम बं. तामाङ्ग अध्यक्षतामा सडक उपभोक्ता समिति लगायत स्थानिय-वासीहरुको तपशिल उल्लेखित उपस्थितीमा गर्ने निर्णय गरियो।

उपस्थिती

१. बम बं. तामाङ (वडा अध्यक्ष)
२. श्याम ब. तामाङ (स.स. अध्यक्ष)
३. सरोज घले (वि. भी. स. अध्यक्ष)
४. तोरफाङ तामाङ
५. डोल्मा तामाङ
६ मन्जु तामाङ — मीनम
७ सुनबहादुर तामाङ
८ सुकुमाया तामाङ
९ सल्चा तामाङ
१० पोम्चे तामाङ
११ सगाते तामाङ — सागते
१२ सेरन्दो तामाङ
१३ लाक्पा तामाङ
१४ स्वरुप घलें — सेर्ष घले
१५ दावापल्ब तामाङ
१६ दावाछेरिङ तामाङ
१७ नानि घल्ले
१८ सन्ब भियातामाङ
१९ कुमार के.सी.
२०. राजु विश्वकर्मा
२१. रश्मी मल्लिक

प्रस्ताव नं १ माथि छलफल गर्दा लै.स.स. सम्बन्धी सडक निर्माण उपभोक्ता समिति फोकस ग्रुप डीस्कसन छलफल गरियो

दिन	महिला	पुरुष	जम्मा
पहिलो दिनकार्यदल ले दस्तावेज हरु अध्ययन	४	१४	१८
दोस्रो दिनअर्न्तवार्ता		१	१
तेस्रो दिनवडाहरुमा सामुहिकछलफल	३	१४	१७
तेस्रो दिन लैससासागोष्ठितथाअनुसिक्षणकार्यक्रम	१६	५०	६६

- **कार्यदल सहभागीनामावली**

क स	नाम थर	पद	कार्यदल पद
१	चमेलि गुरुङ	उपाध्यक्ष	संमयोजक
२	अर्जुन खड्का	प्र.प्र.अ.	सदस्य
३	रुपचन्द्र अधिकारी	लेखाअधिकृत	सदस्य
४	पद व. कुँवर	शिक्षाअधिकृत	सदस्य
५	रविन्द्र ठकुरी	स्वास्थ्य संमयोजक	सदस्य
६	राजु विश्वकर्मा	कृषिशाखा	सदस्य
७	विकास आचार्य	रोजगार संमयोजक	सदस्य
८	रामकृष्णन्यौपाने	योजनाशाखा	सदस्य
९	जनकआचार्य	सुचनाप्रविधिअधिकृत	सदस्य
१०	कुमार के.सी.	योजना सल्लाकार	सदस्य
११	बलदेवन्यौपाने	प्रशासनअधिकृत	सदस्य
१२	कृष्ण प्र.न्यौपाने	पशु शाखा	सदस्य
१३	रचनाअर्याल	पाचै तहप्रशासनशाखा	सदस्य

महिला ३ पुरुष १४

अन्यकार्यदल गठनदिन सहभागीहरु

क स	नाम थर	पद	सहभागीहरु
१	बावुरामखनाल	शिक्षाशाखा	
२	मनिशादाहाल	पञ्जीकरणशाखा	
३	महेश नेपाल		पुर्णिमा
४	चन्द्र ब.आलेमगर		पुर्णिमा

लैससास परिक्षण सुचकहरुमाथिछलफलसम्पूर्ण सहभागीजनप्रनिधीतथाकर्मचारीहरु

क स	*नाम थर*	*पद*	*ठेगाना*
१	उपेन्द्र लम्साल	अध्यक्ष	उत्तरगया ५
२	चमेलि गुरुङ	उपाध्यक्ष	उत्तरगया २
३	बम ब तामाङ	वडाअध्यक्ष	उत्तरगया १
४	खुवा ब गुरुङ	वडाअध्यक्ष	उत्तरगया २
५	लाल ब तामाङ	वडाअध्यक्ष	उत्तरगया ३
६	केशर ब वुलुन	वडाअध्यक्ष	उत्तरगया ४
७	इश्वर ब थापा	वडाअध्यक्ष	उत्तरगया ५
८	ज्ञानु वि क	सदस्य	उत्तरगया १
९	मन्दु तामाङ	सदस्य	उत्तरगया १
१०	पूर्ण बघले	सदस्य	उत्तरगया १
११	सिता भट्ट	सदस्य	उत्तरगया २
१२	बिन्दा रैला	सदस्य	उत्तरगया ३
१३	मिन ब गुरुङ	सदस्य	उत्तरगया ३
१४	सुन्तलीवि क	सदस्य	उत्तरगया ३
१५	पूर्ण ब गुरुङ	सदस्य	उत्तरगया ३
१६	टेक बथापा	सदस्य	उत्तरगया ४
१७	शान्ता कु गलान	सदस्य	उत्तरगया ४
१८	पुतलिवि क	सदस्य	उत्तरगया ४
१९	प्रतापसिहवुलुन	सदस्य	उत्तरगया ४
२०	शारदा कु न्यौपाने	सदस्य	उत्तरगया ५
२१	दयारामआचार्य	सदस्य	उत्तरगया ५
२२	कृष्ण कु नेपाली	सदस्य	उत्तरगया ५
२३	भगवतीपौडेल	सदस्य	उत्तरगया ५
२४	उषानेपाली	सदस्य	उत्तरगया ५

कर्मचारीहरु

क स	नाम थर	पद
१	अर्जुन खड्का	प्र.प्र.अ.
२	रुपचन्द्र अधिकारी	लेखाअधिकृत
३	पद ब. कुँवर	शिक्षाअधिकृत
४	रविन्द्र ठकुरी	स्वास्थ्य संमयोजक
५	राजु विश्वकर्मा	कृषिशाखा
६	विकास आचार्य	रोजगार संमयोजक
७	रामकृष्णन्यौपाने	योजनाशाखा
८	जनकआचार्य	सुचनाप्रविधिअधिकृत
९	बलदेवन्यौपाने	प्रशासनअधिकृत
१०	कृष्ण प्र.न्यौपाने	पशु शाखा
११	रचनाअर्याल	पाचै तहप्रशासनशाखा
१२	रशमीमलिक	पुर्णिमा
१३	महेश नेपाल	पुर्णिमा
१४	सन्जु के.सी.	पुर्णिमा
१५	कुमार के.सी.	पुर्णिमा
१६	कृक्ष्णपौडेल	सबइन्जिनियर
१७	रामहरी आर्चाय	५.न.वडा सचिब
१८	सनदिप चोहान	४ न.वडा सचिब
१९	सितालामा	४ न.वडा सचिब
२०	चन्द्र आलेमगर	जिल्ला संम्योजक
२१	खेम मिस्र	होप परियोजना
२२	रामहरी आर्चाय	होप परियोजना
२३	शकर सापकोटा	होप परियोजना
२४	साजु अनर्चाय	सीडि सी
२५	सुनतलीघिमीरे	का.स.
२६	दशरथ आर्चाय	का.स.
२७	रेपातामाङ	का.स.
२८	हरीशअवस्थी	क.अपरेटर
२९	वावुरामखनाल	शिक्षाशाखा
३०	किरणखतिवडा	१ नं वडा सचिब

जम्मा सहभागी ६५ जनामहिला १६ जनापुरुष ५० जना